

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets økonomi

Finanssektorens organisationer
20. februar 2013

v/ Klaus Kaiser
Erhvervsøkonomisk chef
Videncentret for Landbrug

PARTNER I
DLBR[®]
DANSK
LANDBRUGSRÅDGIVNING

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond
for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet
for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget
i finansieringen af projektet.

TEMAER:

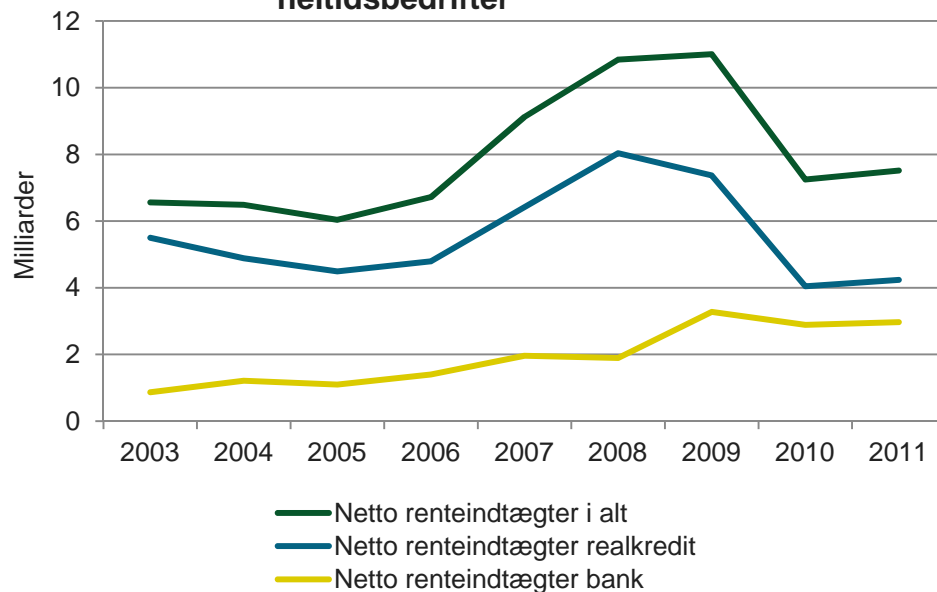
- Prognose for landbrugets driftsresultater
- Foreløbige driftsregnskaber
- Økonomisk spredning i landbruget
- Kortlægning af økonomisk styrke i dansk landbrug
- Ejendomsmarkedet

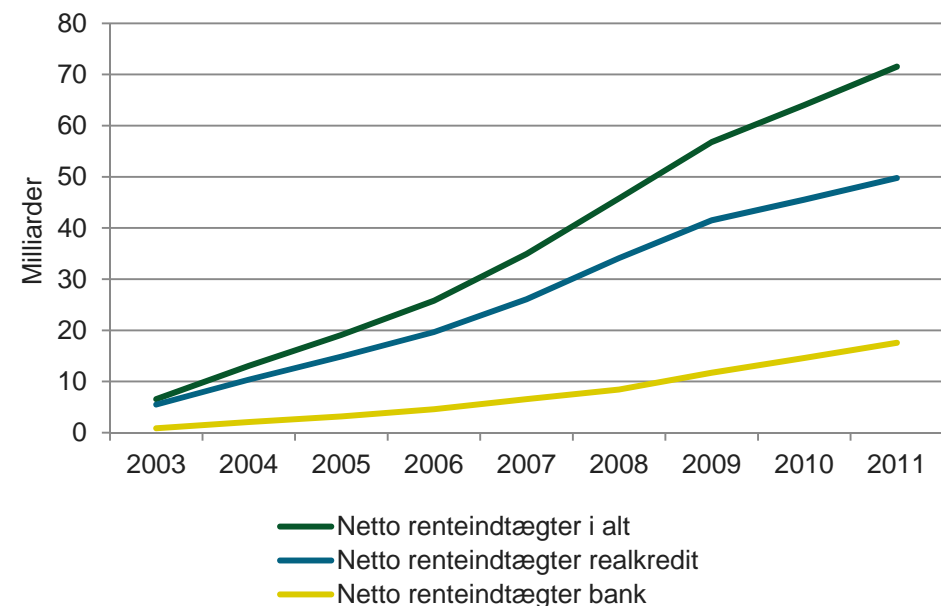
Finanssektoren har en høj indtjening på landbruget

- Renteindtægt fra landbruget på 6-11 mia. kr. årligt (2003-2011)
 - 70 mia. kr. over de seneste 9 år
- Pengeinstitutters akkumulerede nedskrivninger i 2007-2011 (den sværeste periode for landbruget) < Akkumulerede indtægter på landbrug

Finanssektorens renteindtægter på heltidsbedrifter

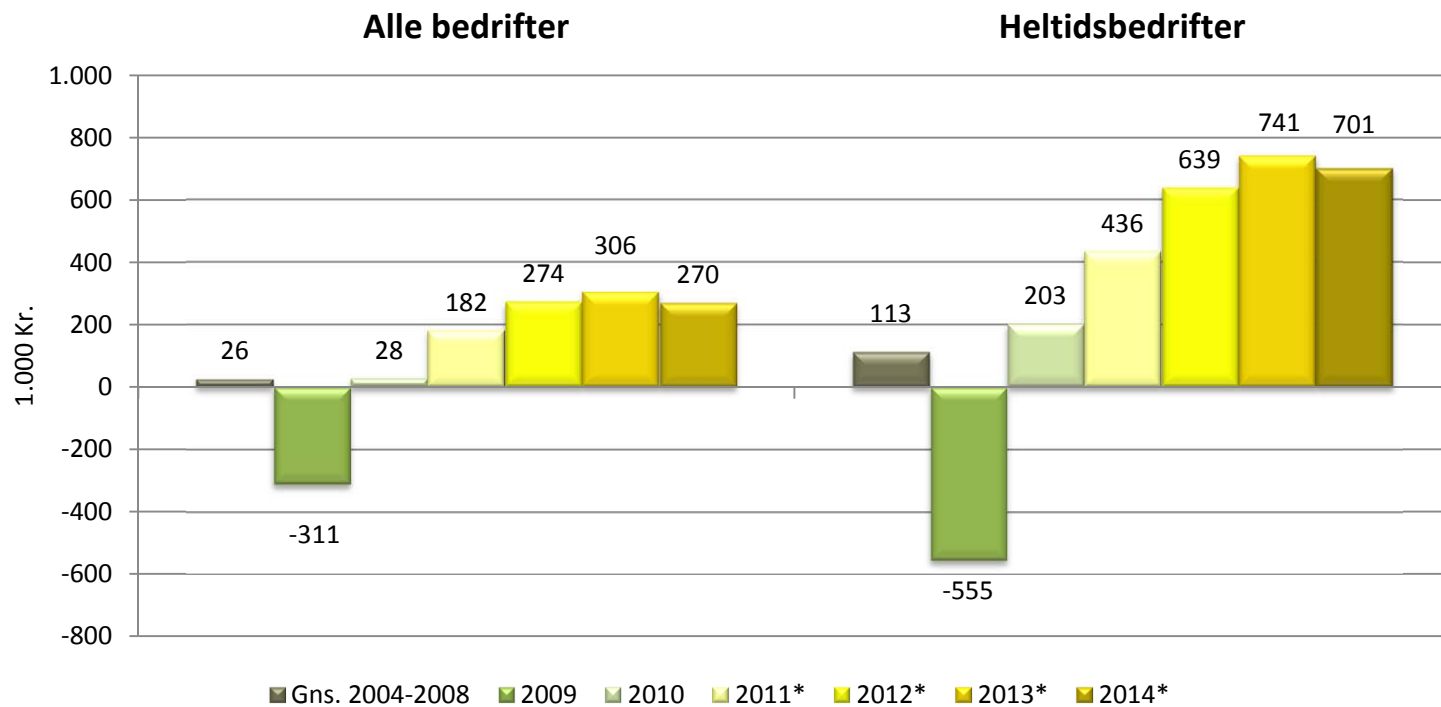

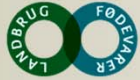
Akkumulerede renteindtægter på heltidsbedrifter

Prognose for landbrugets driftsresultat – december 2012

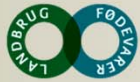
- Kontinuerlig fremgang siden krisen i 2008-9
- 2012-2014: Stabilisering af driftsresultat på 600-700.000 kr.

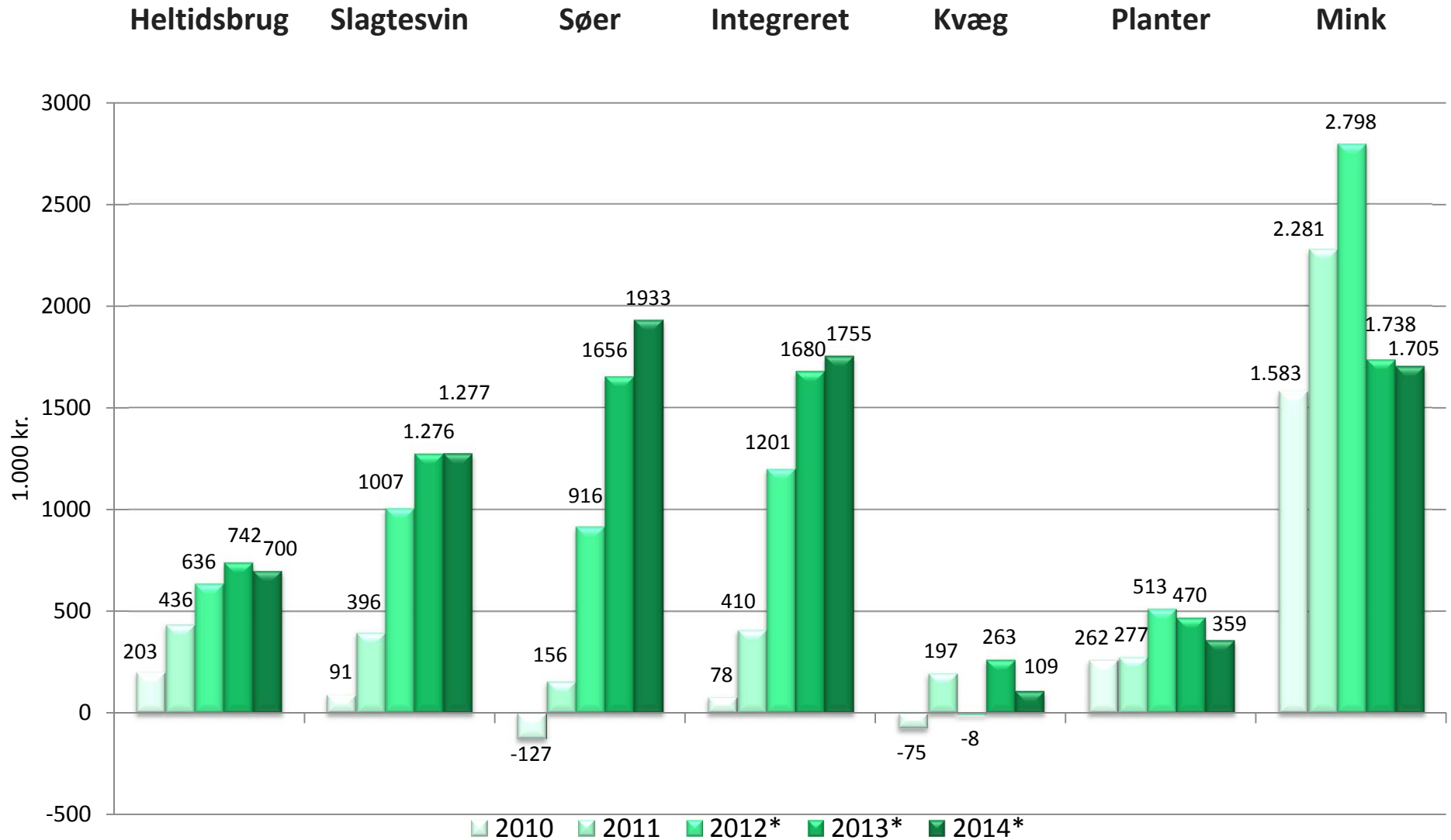

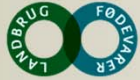
Generelle tendenser i indkomstprognosen

- 2011 var tæt på et gennemsnitsår for sektoren (godt 400.000 kr.)
- 2012-2014 ligger niveauet for driftsresultatet 200.000-250.000 kr. højere
- Årsagerne til højere indtjening er:
 - Forbedret bytteforhold
 - Fortsat lave renter (trods øgede bidragssatser og rentemarginaler)
 - Produktivitetsfremgang
 - Mindre tab på finansielle kontrakter
- Driftsresultatet på ca. 600.000-700.000 kr. for den gennemsnitlige landmand nærmer sig et tilfredsstillende niveau
 - Før aflønning af ejerens arbejdskraftindsats og forrentning af egenkapitalen

Prognose for landbrugets driftsresultat – december 2012

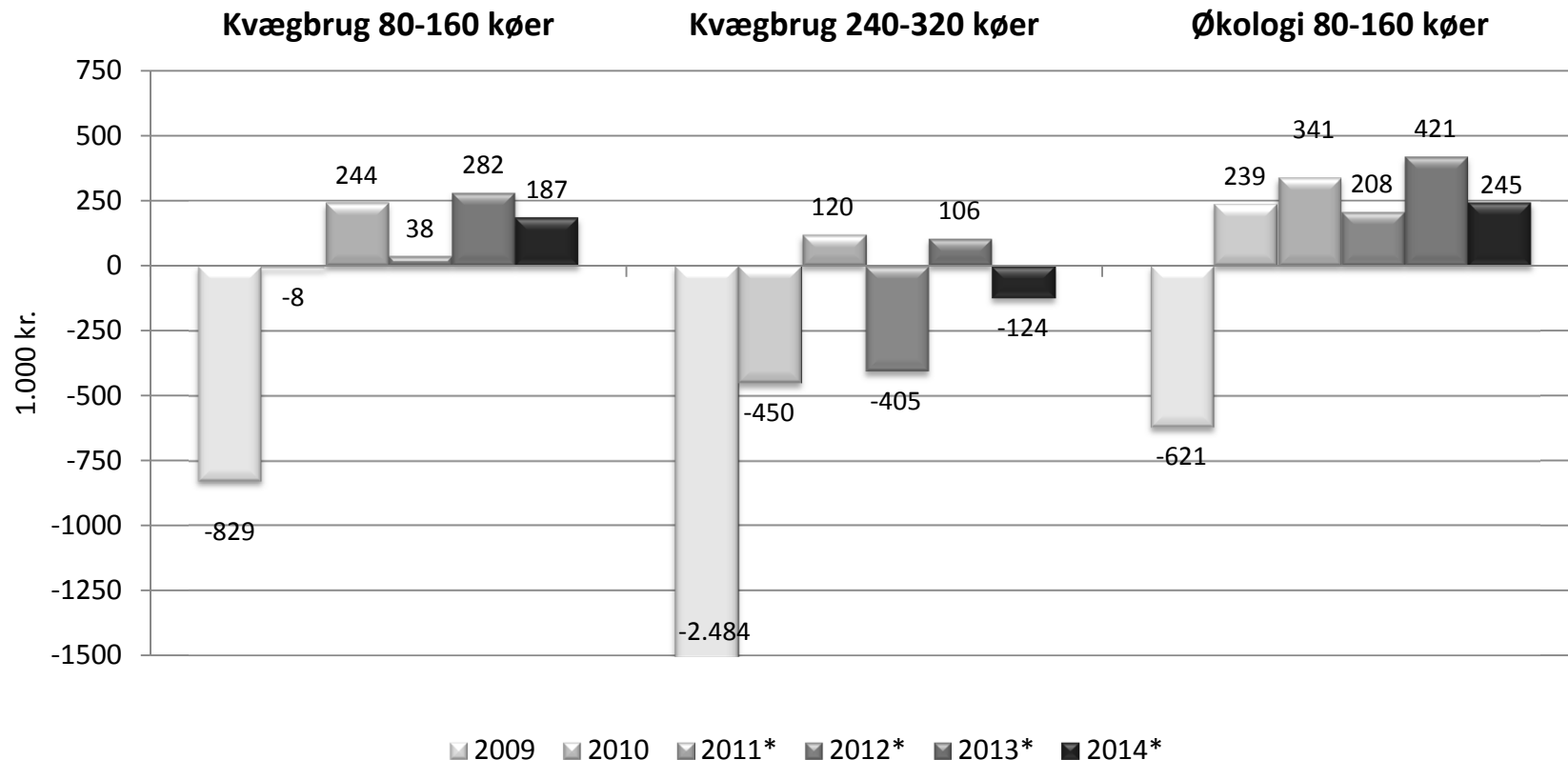

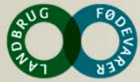

	2009	2010	2011	2012*	2013*	2014*
Mælkepris (kr./kg EKM)	2,10	2,37	2,64	2,51	2,65	2,55

Prognose for Mælkeproducenter, heltid

- Middelhøje mælkepriser, men høje foderpriser og kapacitetsomkostninger
- Mange har problemer med indtjeningen - særlige problemer hos store mælkebrug

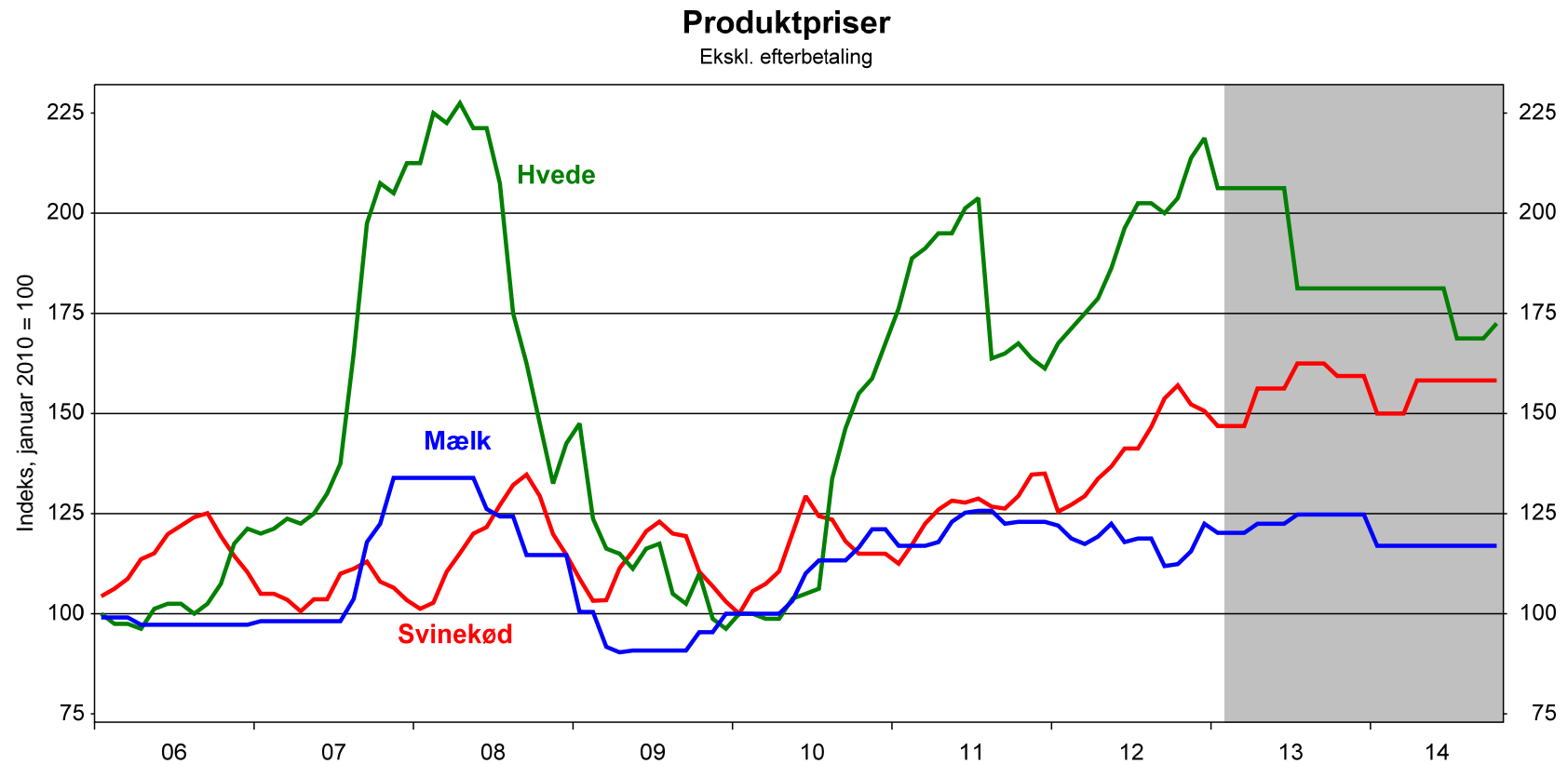

Udvalgte forudsætninger for prognosen

	2010	2011	2012*	2013*	2014*
Mælkepris (kr./kg EKM)	2,37	2,64	2,51	2,65	2,55
Svinekød (kr./kg)	9,83	10,69	11,84	13,05	13,04
Foderhvede (kr./hkg)	98	145	153	155	141
Raps (kg./hkg.)	229	331	344	330	315
Soyaskrå (kr./hkg.)	230	248	276	319	271
Gødning (kr./hkg)	161	189	184	180	180
Brændstoffer (indeks)	187	229	248	255	255
Lang rente, inkl. bidrag	5,31	5,16	4,80	4,90	5,05
Kort rente, inkl. bidrag	2,59	2,41	2,08	1,86	2,05

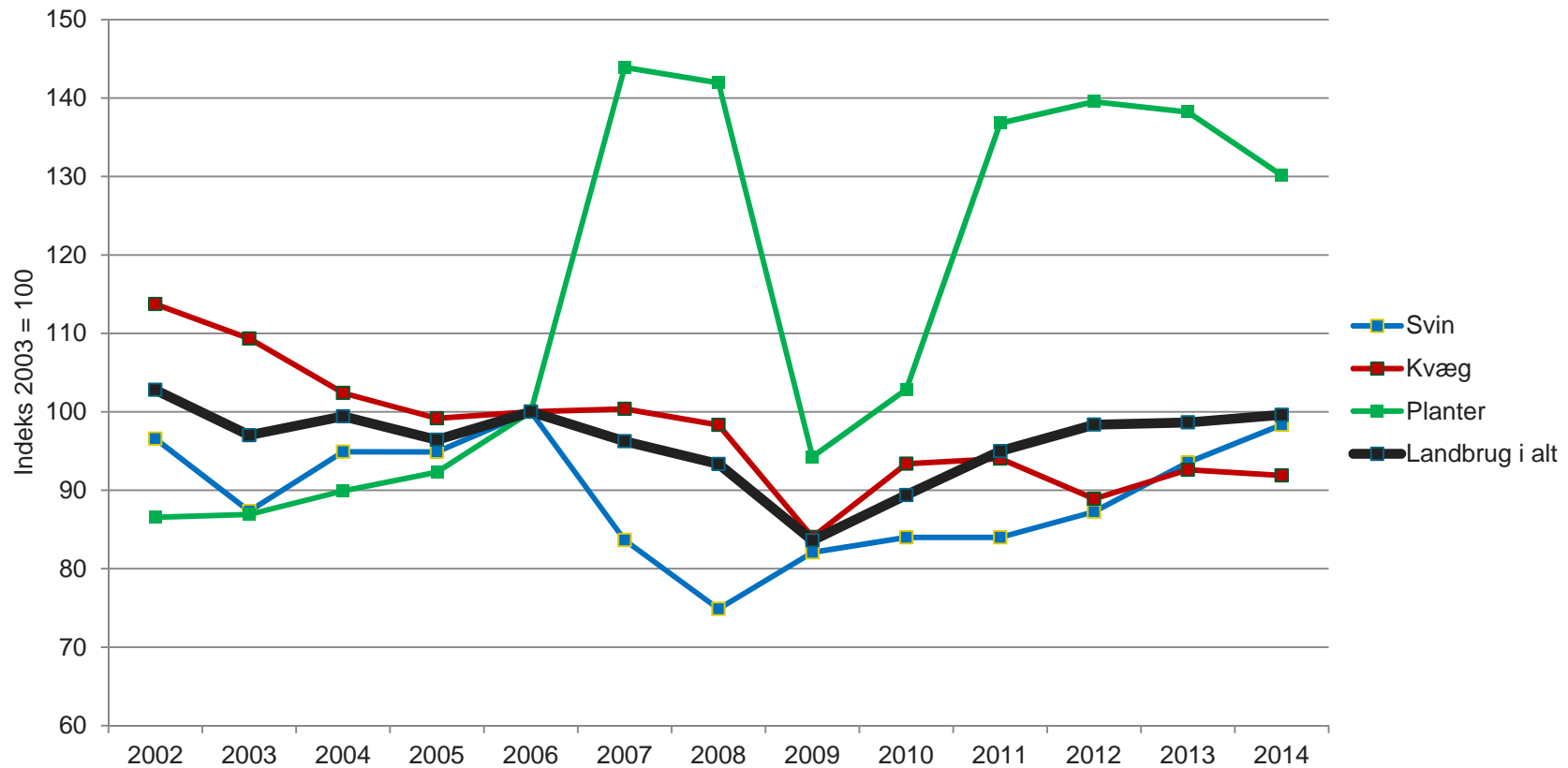
Høje priser på landbrugsprodukter

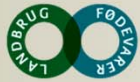
- Tilnærmelsesvis højkonjunktur i landbruget

Stærkt bytteforhold for svin og planter – svagt for kvæg

Bytteforhold

Foreløbige regnskaber – allerførste kig

- Markant forbedring på ca. 370.000 kr. fra 2011 til 2012
- Bekræfter prognose på 600.000-700.000 kr. i 2012
- Bytteforhold, omkostningsstyring, finansielle kontrakter og renter

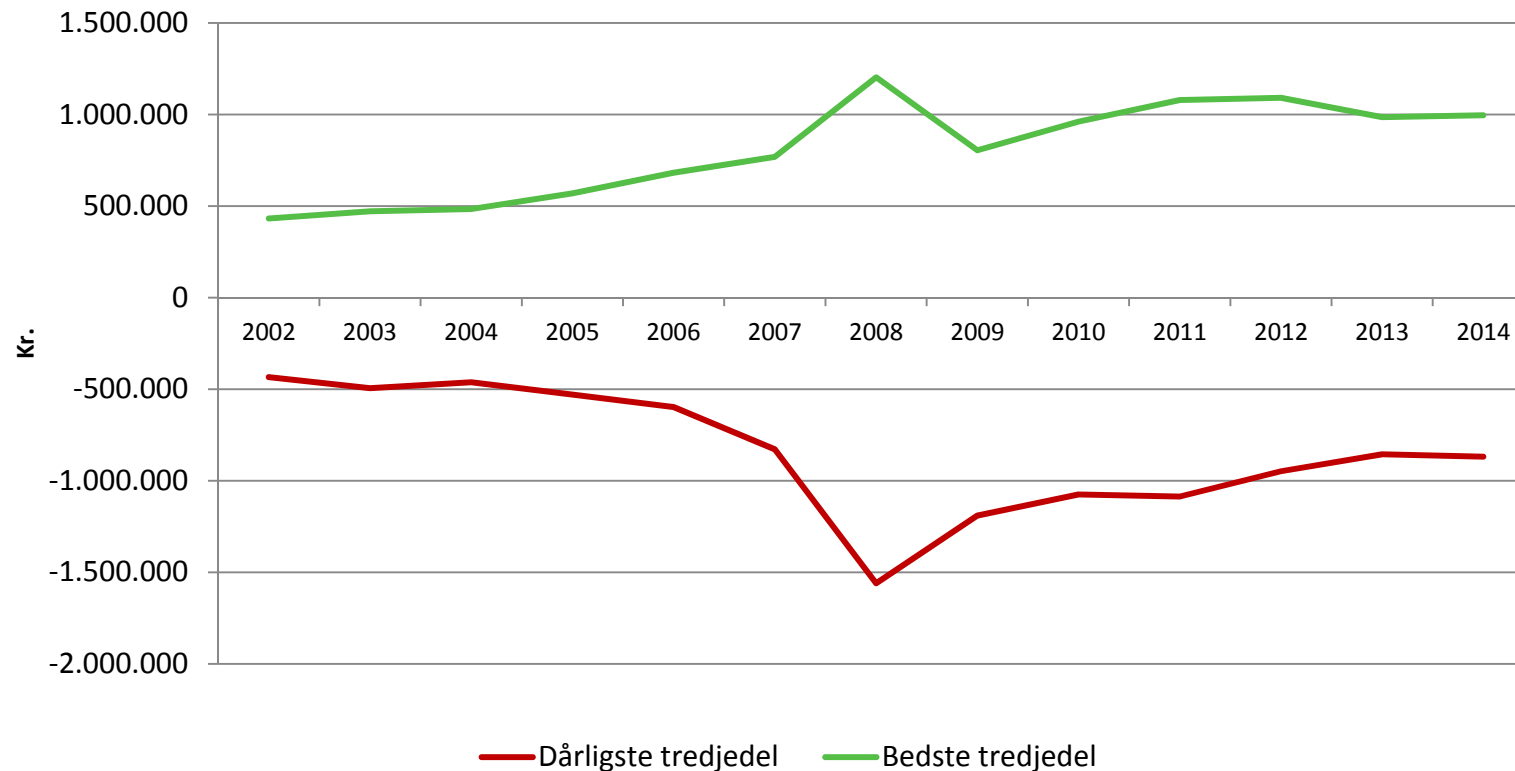
	Samtlige heltidsbrug – 11.678 bedrifter (2011)			Foreløbige driftsresultater – 770 regnskaber		
I 1.000 kr.	Realiseret 2011	Seneste prognose for 2012	Ændring	Realiseret 2011	Foreløbige drifts- resultater 2012	Ændring
Dækningsbidrag	2.830	3.045	215	3.586	4.034	448
Kontante kapacitetsomk.	-1.364	-1.433	-69	-1.769	-1.888	-119
Resultat af primær drift	960	1.098	138	1.132	1.437	305
Finansieringsomk.	-902	-843	59	-1.310	-1.273	37
Driftsresultat, landbrug	436	639	203	298	670*	372*

* Heraf værdistigning på besætning og beholdning på ca. 150.000 kr.

Stor spredning i resultaterne

- Man skal være varsom med at generalisere
- Ca. +/- 1 mio. kr. mellem bedste/dårligste tredjedel og gennemsnittet

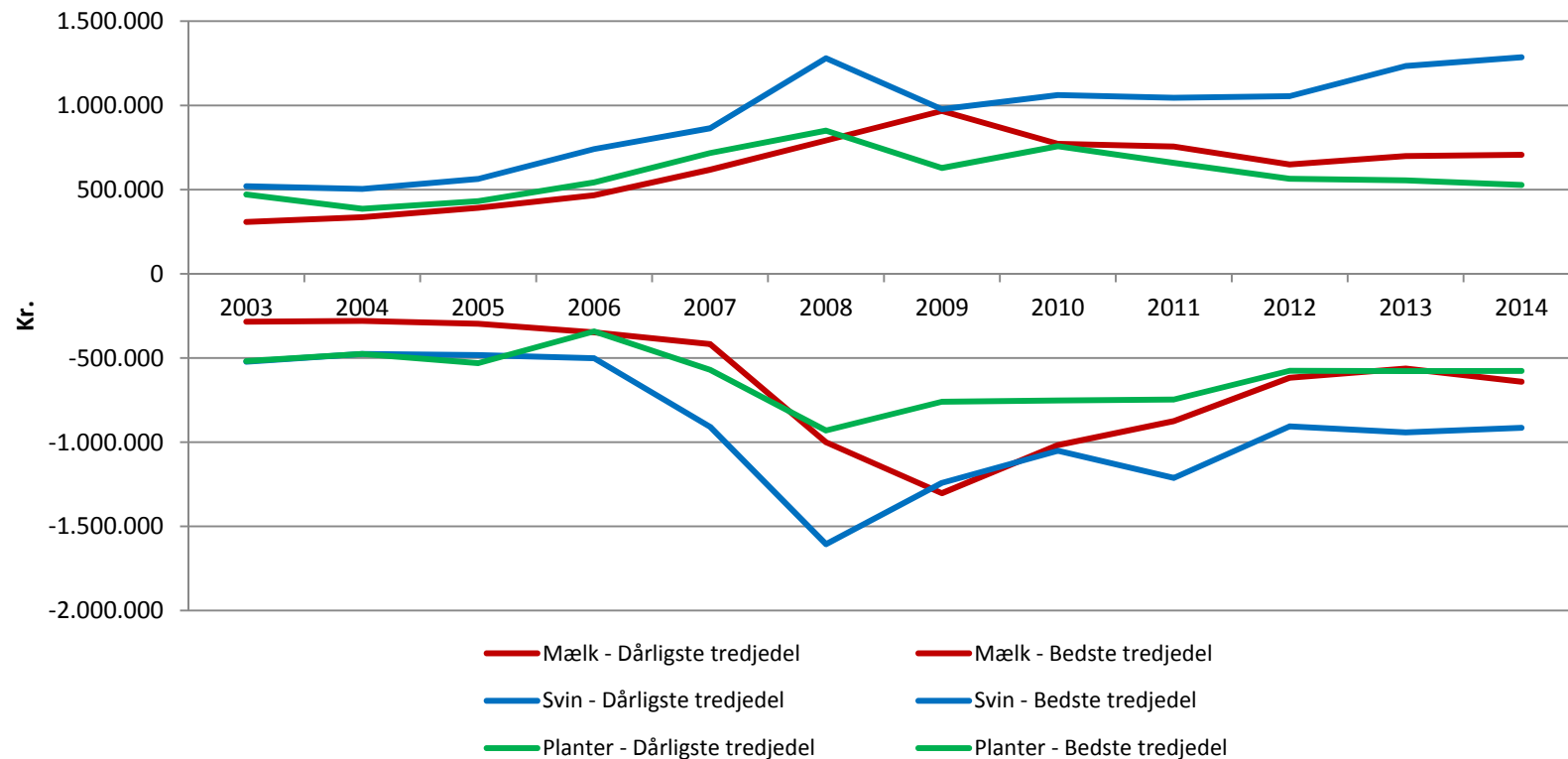
Afstand mellem bedste/dårligste og gennemsnit

Stor spredning i resultaterne

- Klart størst spredning inden for svineproduktion
- Men også over 1 mio. kr. i forskel mellem bedste og dårligste tredjedel i de andre driftsgrene

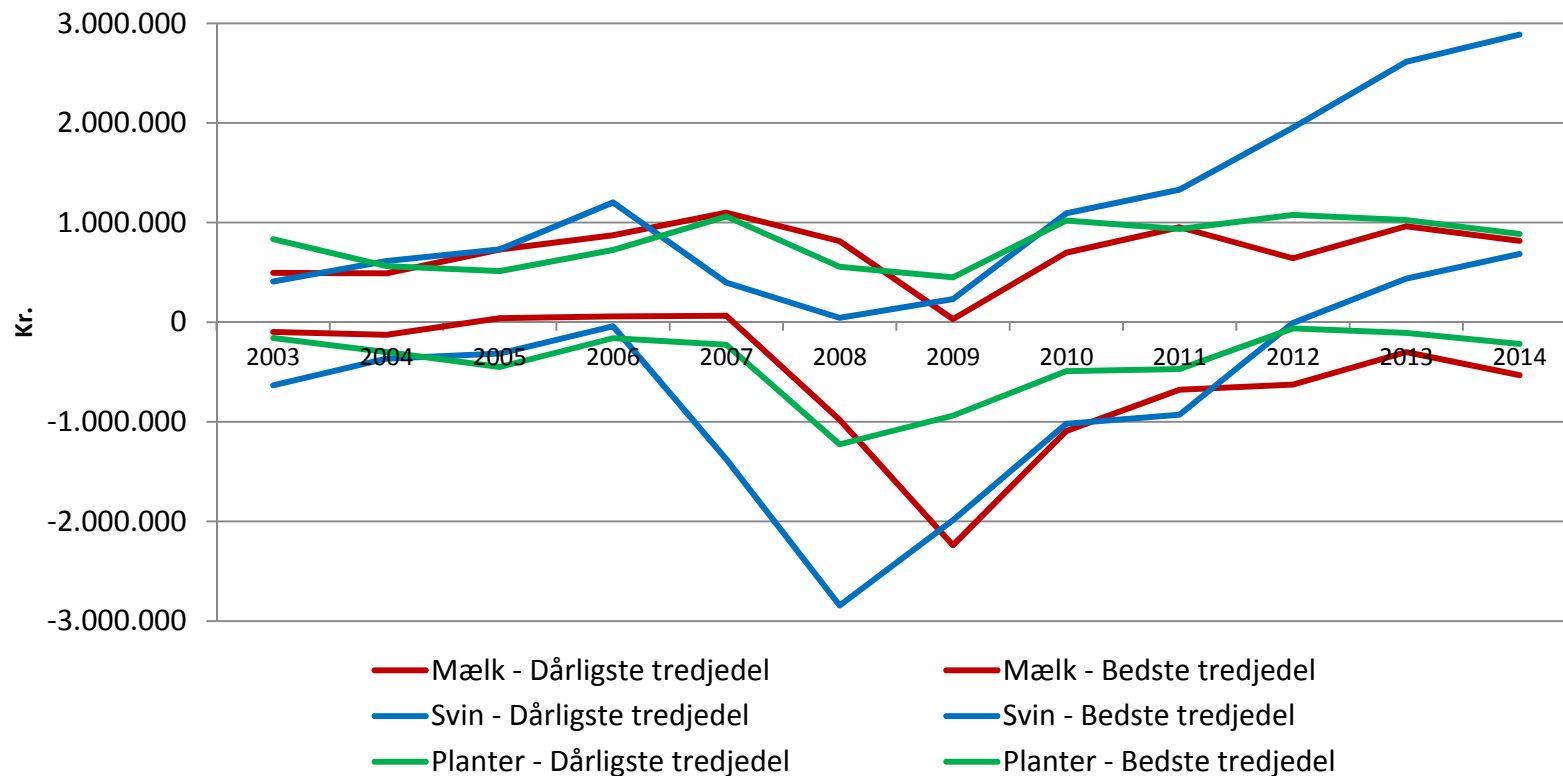
Afstand mellem bedste/dårligste og gennemsnit

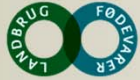

Stor spredning i resultaterne

- Selv den dårligste tredjedel af svineproducenterne har udsigt til overskud i 2013 og 2014
- De bedste mælkeproducenter klarer sig godt – de dårligste vil fortsat have store problemer

Bedste/dårligste tredjedel

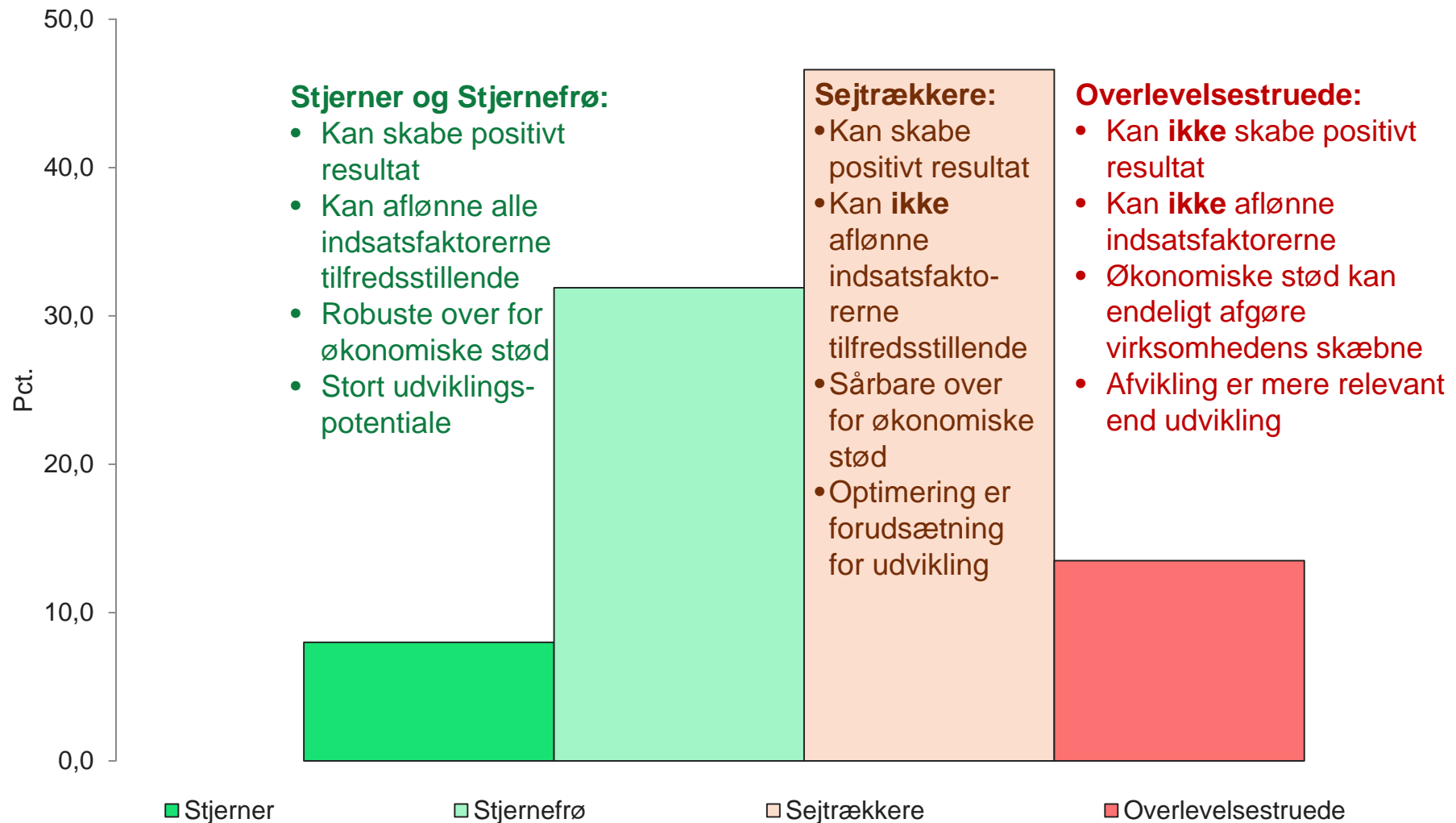

Kortlægning af økonomisk styrke i dansk landbrug

Forudsætninger						
Produktpriser	Renter	Gælds- pct.	Reinvesteringer/afdrag	Ejer aflønning	Privat indtjening	Krav til egenkapital- forretning

- Grundlæggende forudsætninger:
 - Stigning i kapacitetsomkostninger modsvares af produktivitetsstigninger
 - Renset for kurstab/-gevinster på finansielle kontrakter
 - Ingen kapitalværdigevinster

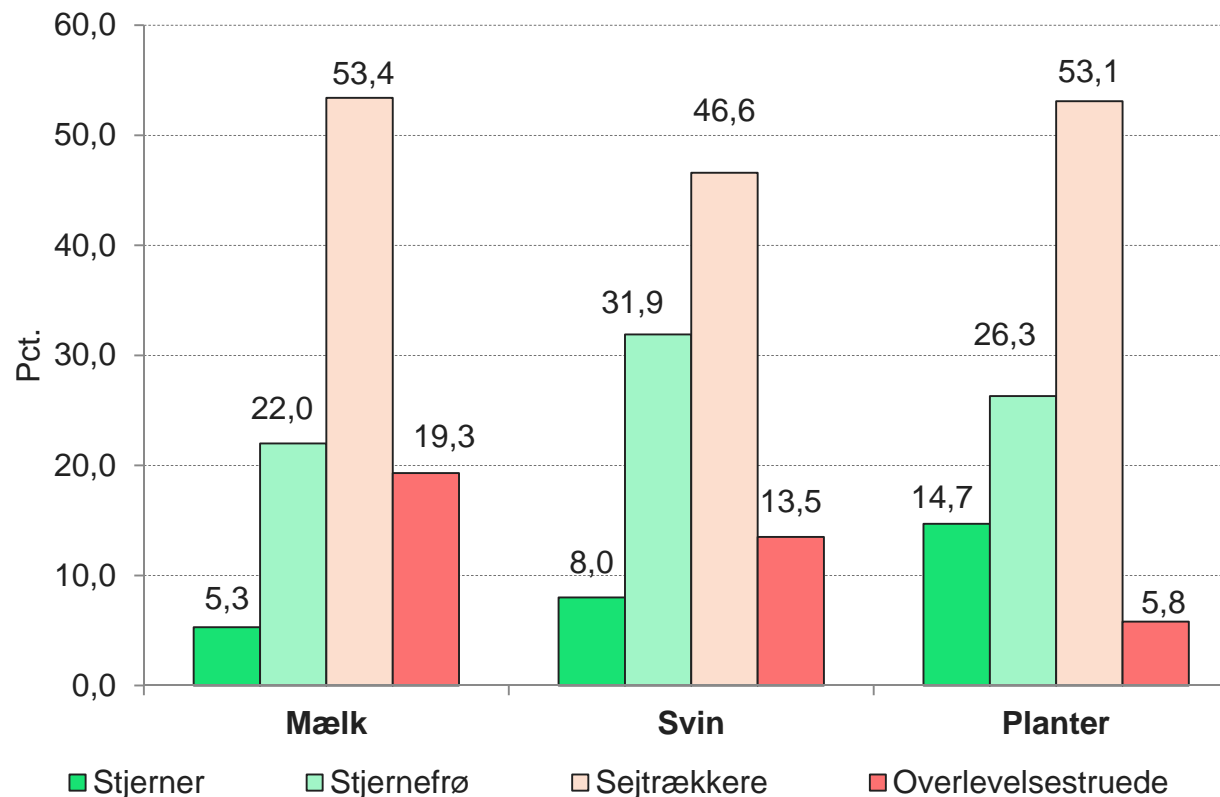
Kortlægning af økonomisk styrke i dansk landbrug

Kortlægning af økonomisk styrke i dansk landbrug

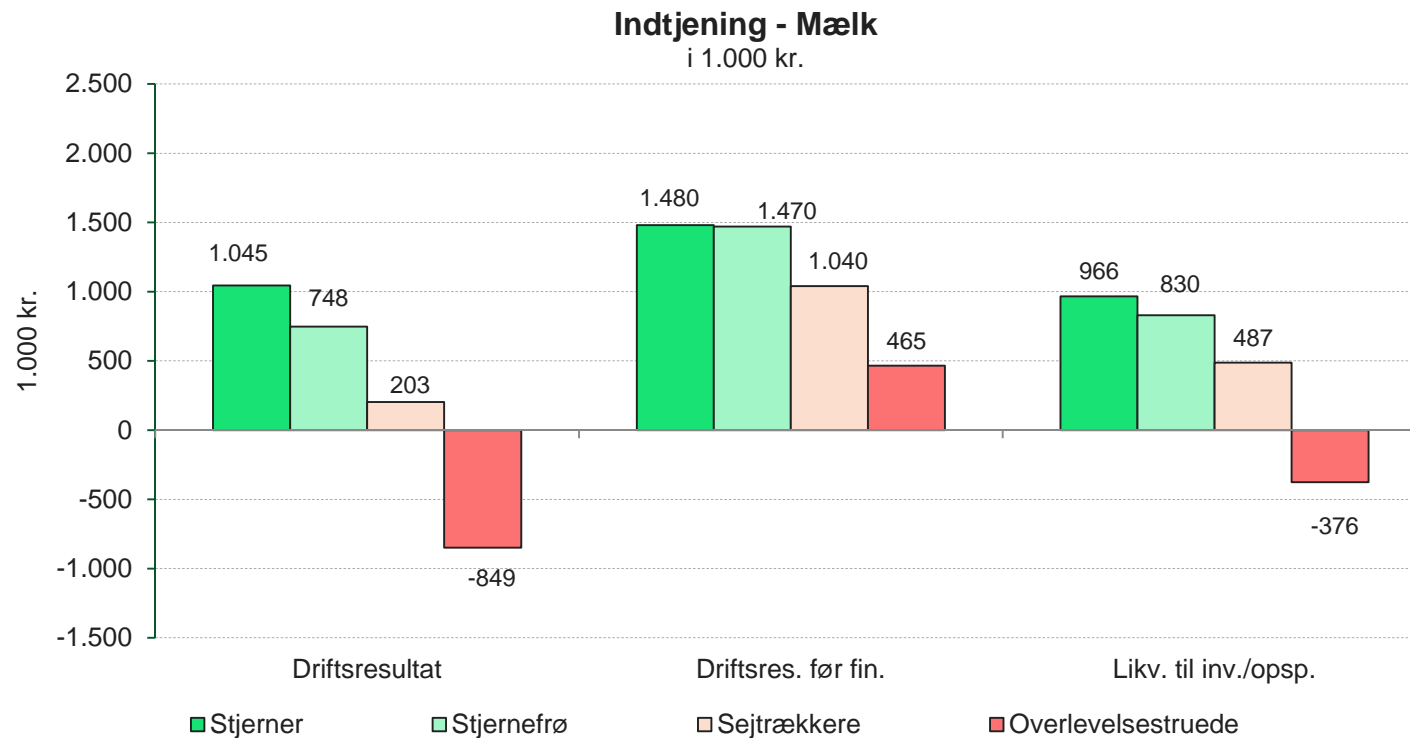
- Udviklingskraft: 27 pct. af mælkeproducenter, 40 pct. svin og 41 pct. planter
- Overlevelsestruede: 19,3 pct. mælk, 13,5 pct. svin og 5,8 pct. planter
 - Indtjeningsproblem: 30 pct. mælk, 17,1 pct. svin og 31 pct. planter

Økonomisk styrke

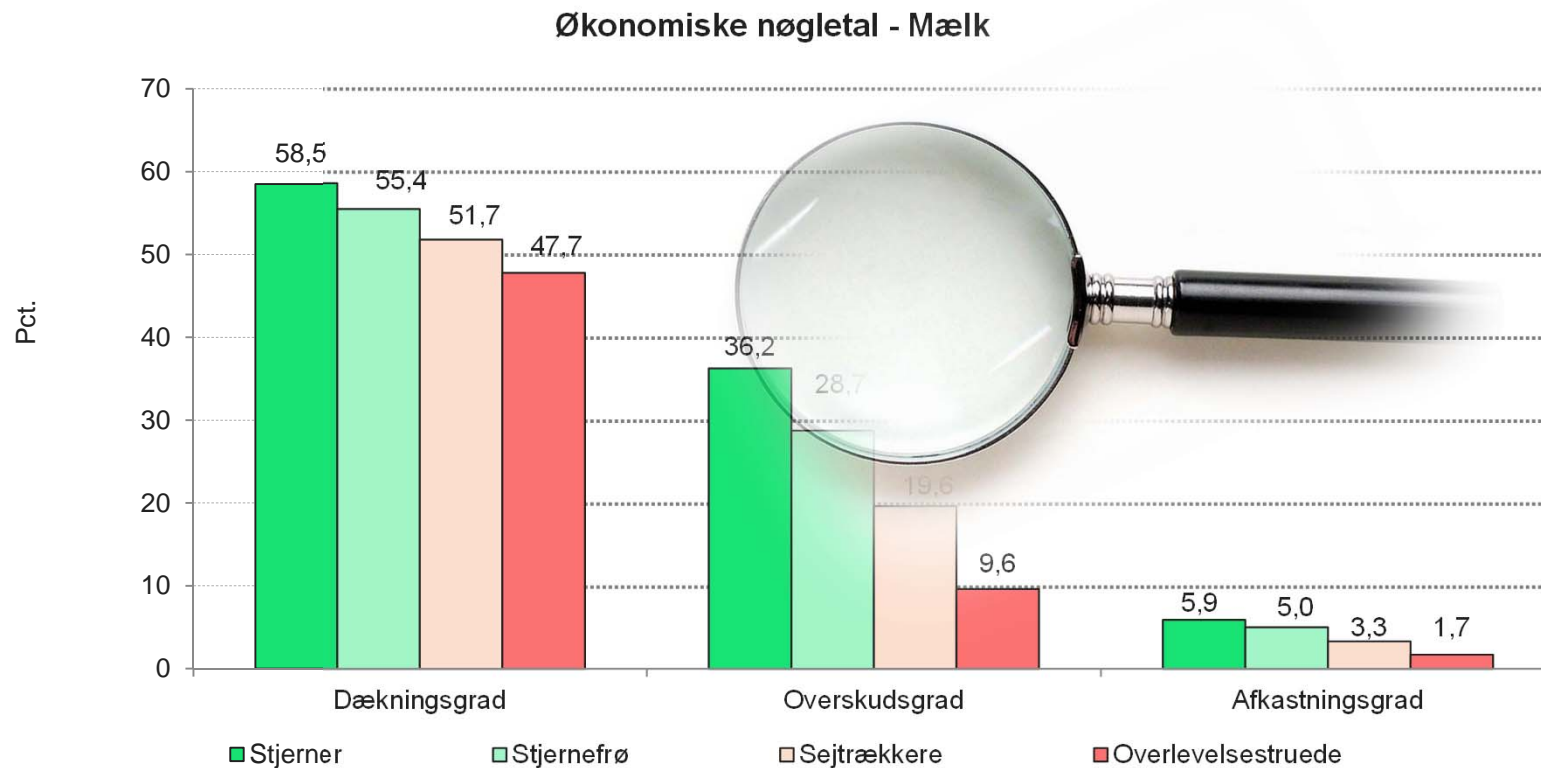
Sammenligning af indtjening – Mælk

- Udviklingsgruppens arbejdskapital/fri kapital = ”normalt investeringsår”
- Risikogruppen har et alvorligt indtjeningsproblem
- Overlevelsestruede har et stort likviditetsbehov
- Større forskel på resultat efter finansiering pga. gælds niveau og rente

Sammenligning af indtjeningsnøgletal - Mælk

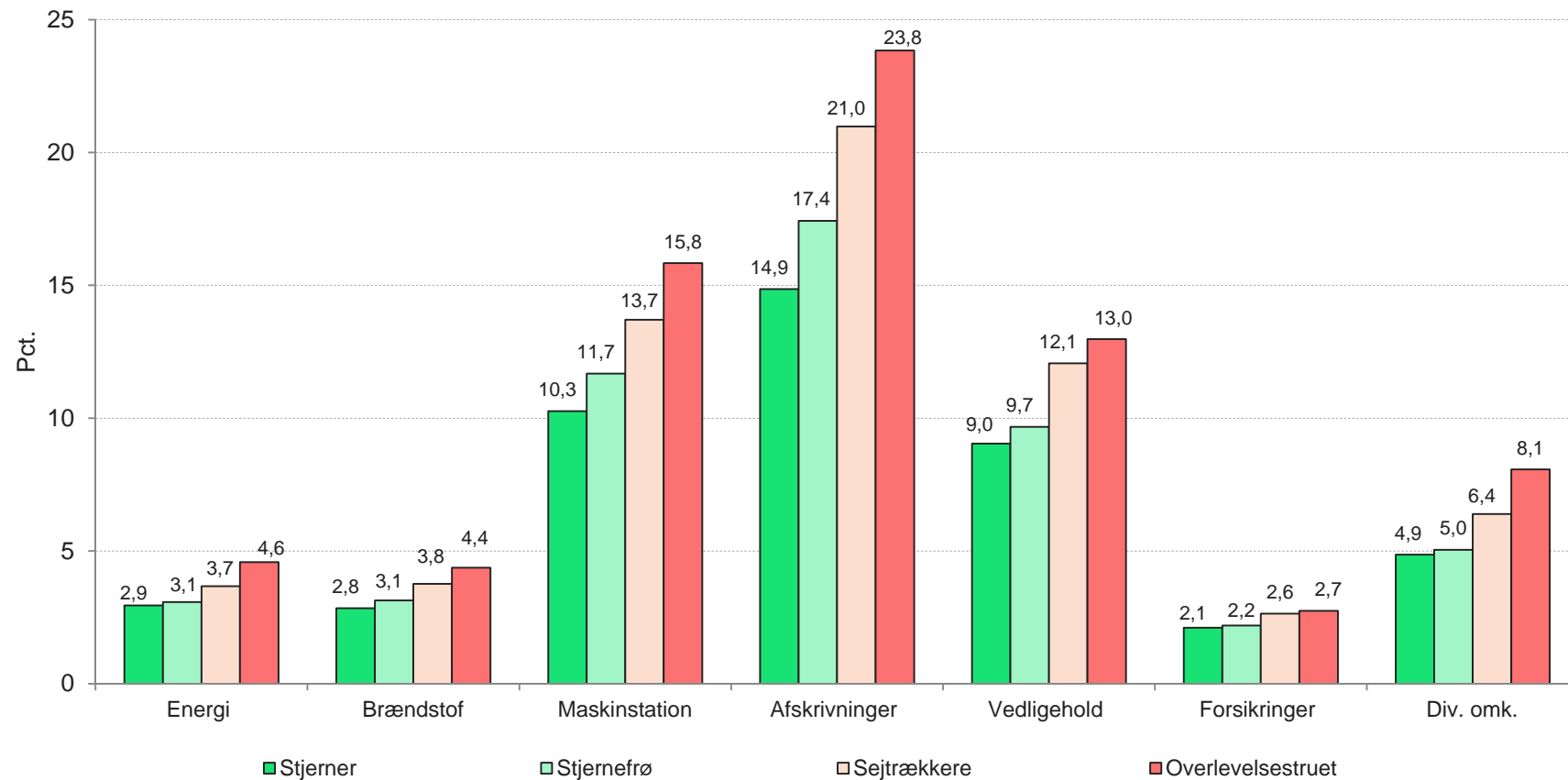
- Forskellene i evnen til at opnå et positivt resultat skyldes flere poster
 - Forskellen starter allerede ved DB, bliver forstærket ved primær drift og yderligere forstærket på vej mod bundlinjen!
 - De bedste har både bedre styr på styk-, kapacitets- og finansielle omkostninger

Stor forskel i "kapacitetsforbruget"

- Generelt store forskelle mellem bedste og dårligste mælkeproducenter
- Der er noget at hente de fleste steder

Kap. omk. i pct. af DB - mælkeproducenter

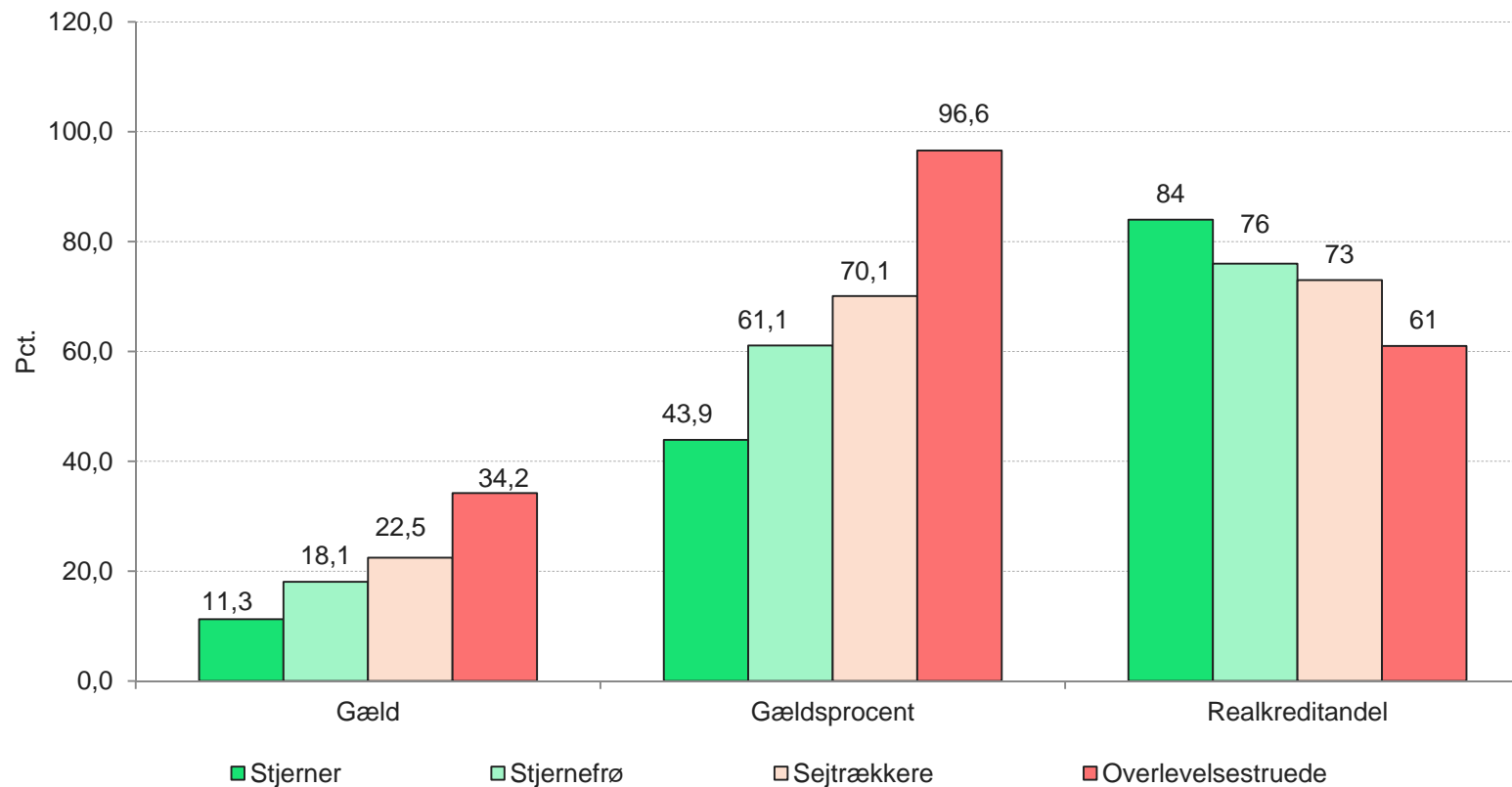

Sammenligning af gæld og renter - Mælk

- Udviklingsgruppen har markant mindre og billigere gæld

Gæld, gældsprocent og Realkreditandel - Mælk

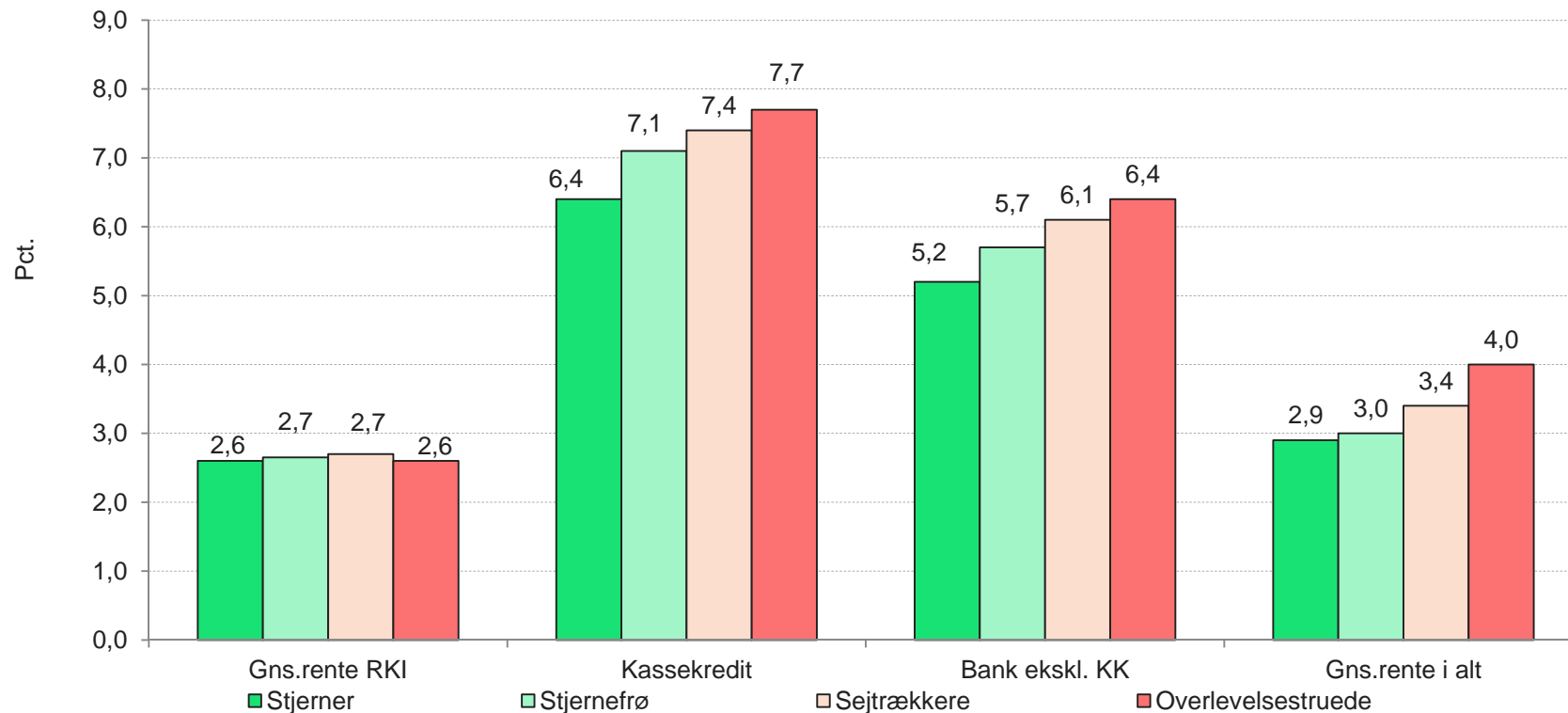
Gæld i mio. kr.

Sammenligning af gæld og renter - Mælk

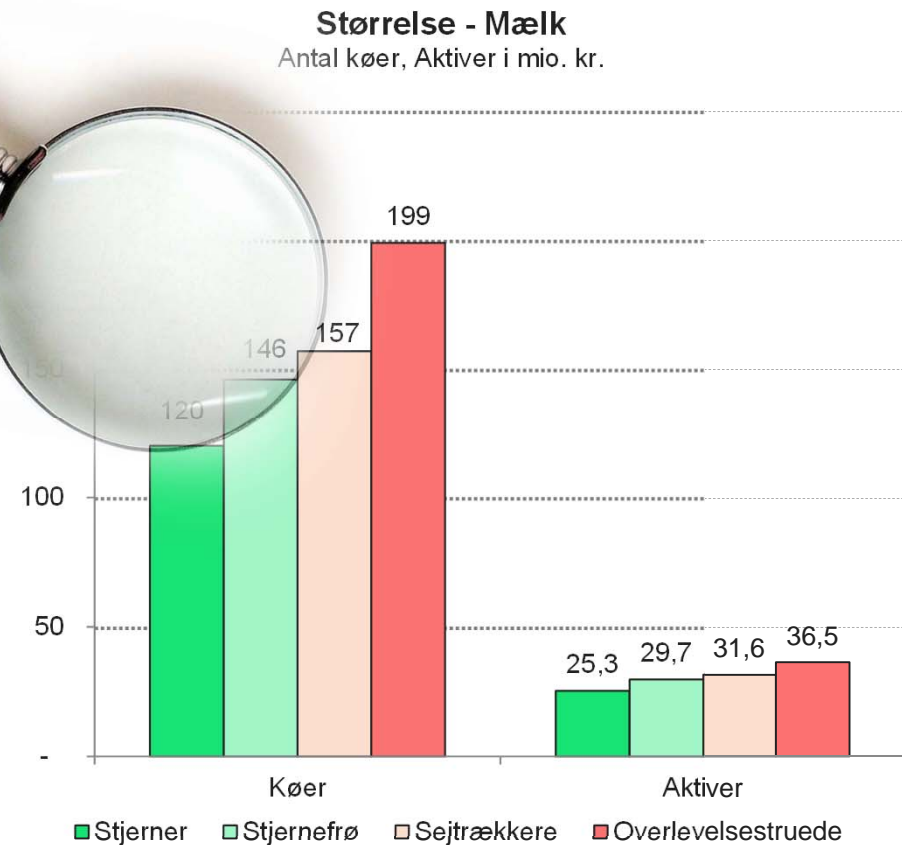
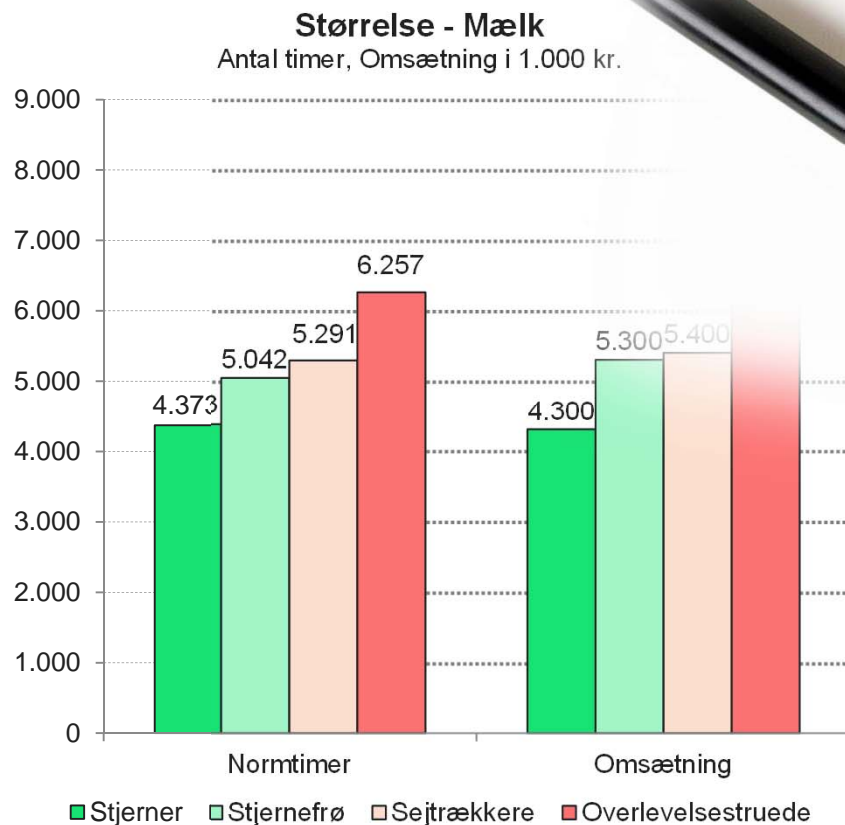
- Udviklingsgruppen har lavere bankrenter - banker prisdifferentierer mere

Gennemsnitlig finansieringsrente - Mælk

Sammenligning af størrelse - Mælk

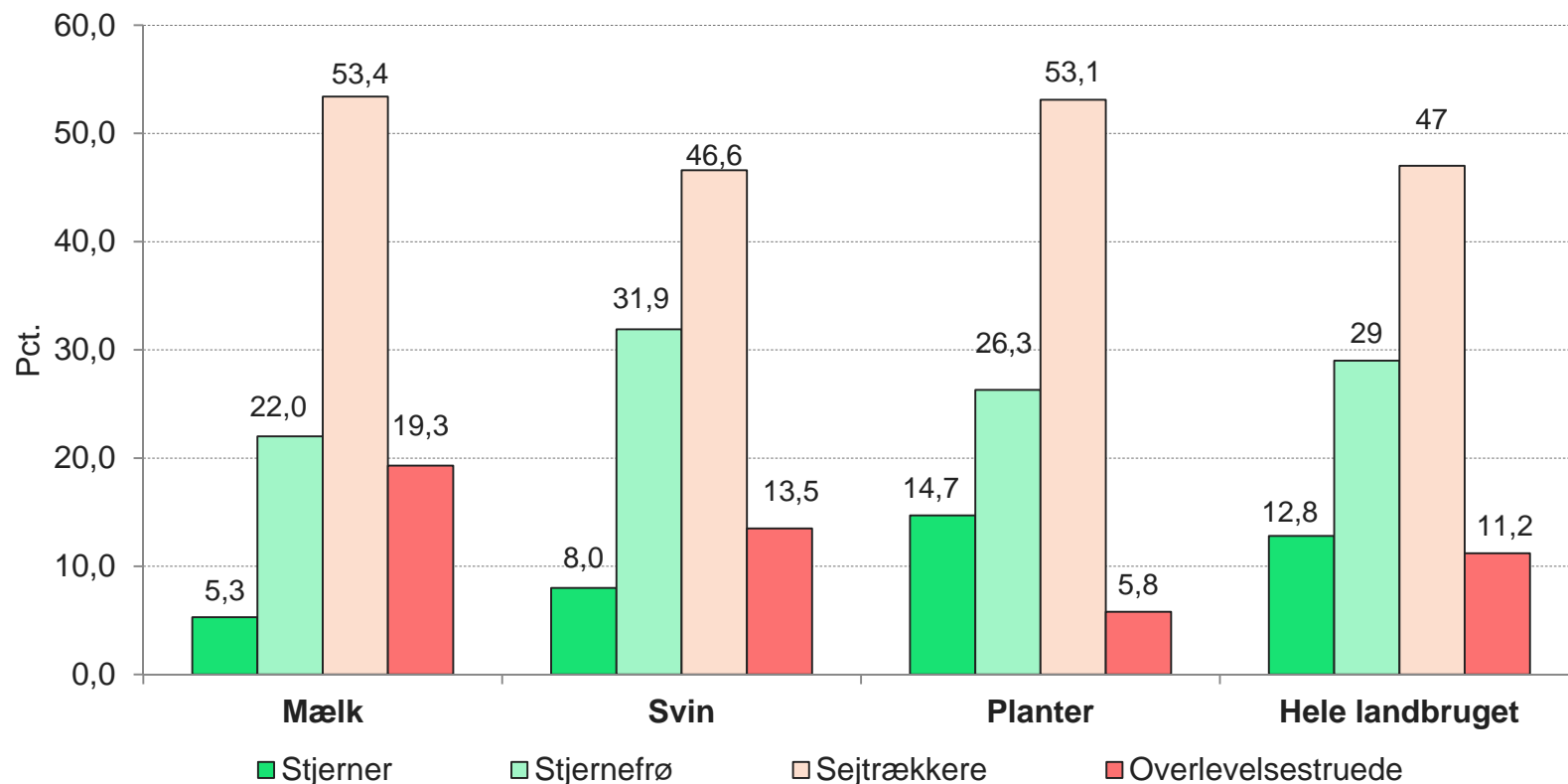
- Mindre mælkebrug klarer sig bedst
 - Investeringskalkuler, -budgetter, timing, ambitioner, ledelseskompetencer?
 - Marginalløn og arbejdsproduktivitet!

Kortlægning af økonomisk styrke i dansk landbrug

- Over 40 pct. af samtlige landbrug har udviklingskraft – Knap 60 pct. har ikke
- Hvert ottende landbrug er Overlevelsestruet
 - Hvert femte er ikke i stand til at skabe et positivt driftsresultat (indtjeningsproblem)

Økonomisk styrke

Kortlægning af økonomisk styrke i dansk landbrug

- De overlevelsestruede har 49 mia. kr. i gæld (heraf ca. 29 mia. RKI-gæld og 16 mia. bankgæld)

	Kvæg	Svin	Planter	Mink	Øvrige	I alt	Andel af oms.	Andel af gæld
Udviklingskraft	27 %	40 %	40 %	80 %	40 %	42 % (5.180)	42 %	33,5 % (90 mia. kr.)
Risikogruppe	73 %	60 %	60 %	20 %	60 %	58 % (7.220)	58 %	66,5 % (179 mia. kr.)
- Heraf indtjeningsproblem	30 %	17 %	30 %	4 %	7,5 %	21,5 % (2.670)	22 %	27 % (72 mia. kr.)
- Heraf Overlevelsestruet	25 %	14 %	6 %	2 %	3,5 %	11,2 % (1.390)	15 %	18 % (49 mia. kr.)

- Hvis CAP2020-forslaget vedtages:
 - **20 pct.-reduktion:** Yderligere 925 virksomheder (ca. 7,5 pct.) med ca. 20 mia. i gæld bliver Overlevelsestruede – heraf 4,3 mia. kr. bankgæld
 - **Overflytning af 15 pct. fra søjle I til Søjle II** uden tilbageførsel eller med tilknyttede omkostninger: Yderligere 1.730 virksomheder (14 pct.) med ca. 40 mia. kr. i gæld blive Overlevelsestruede – heraf ca. 9 mia. kr. bankgæld

Ejendomsmarkedet

I hvilken retning skal ejendomspriserne?

Højere ejendomspriser:

- Indkomsterne stiger
- Produktionsværdi for de effektive er rigtig god
- Lave renter

??? ejendomspriser:

- Nye kapitalveje
 - LFB
 - Erhvervsobligationer
 - Institutionel kapital
 - Ny YJ-ordning?
- NLK (vandplaner, randzoner, konkurrenceevne mv.)
- Psykologi og forventninger

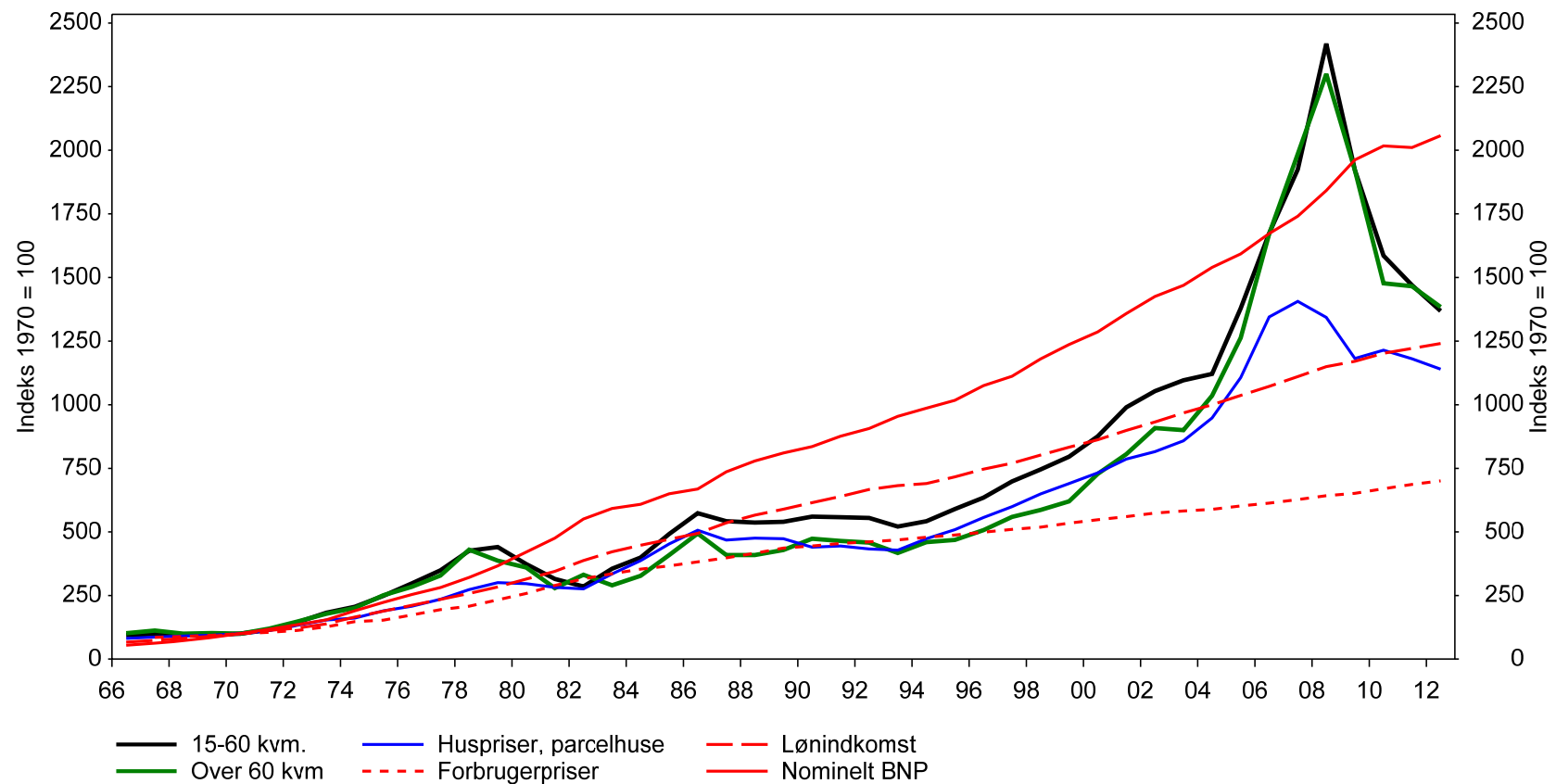
Lavere ejendomspriser:

- Udbudspukkel
- Lav global vækst og inflation
- Lovgivning (ophævet arealkrav mv.)
- Stramme kreditforhold
- Beskeden egenkapital
- EU-støtten falder

Prisen på landbrugsejendomme

- Der er forskellige holdninger til "ankeret" for priserne på boliger og landbrugsejendomme

Priser på landbrugsejendomme og boliger

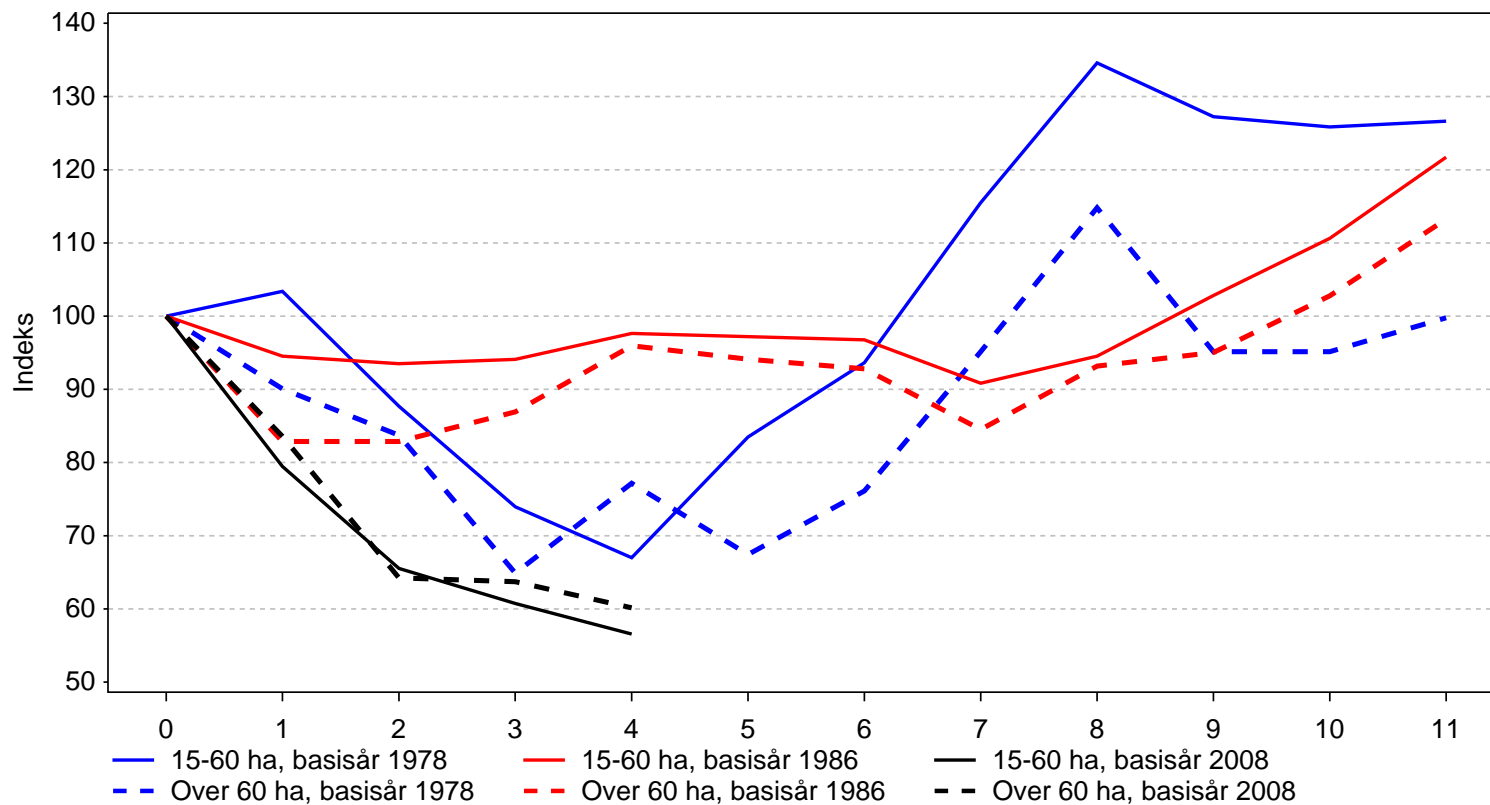

Prisen på landbrugsejendomme

- Tidligere bobler har taget hhv. 3-7 år at blive afviklet
- Denne gang er faldet større, og afviklingen vil vare længe (sammenfald med stort globalt vækstdyk, gældskrise og finanskrisen)

Jordpriser

År-for-år efter prisboble

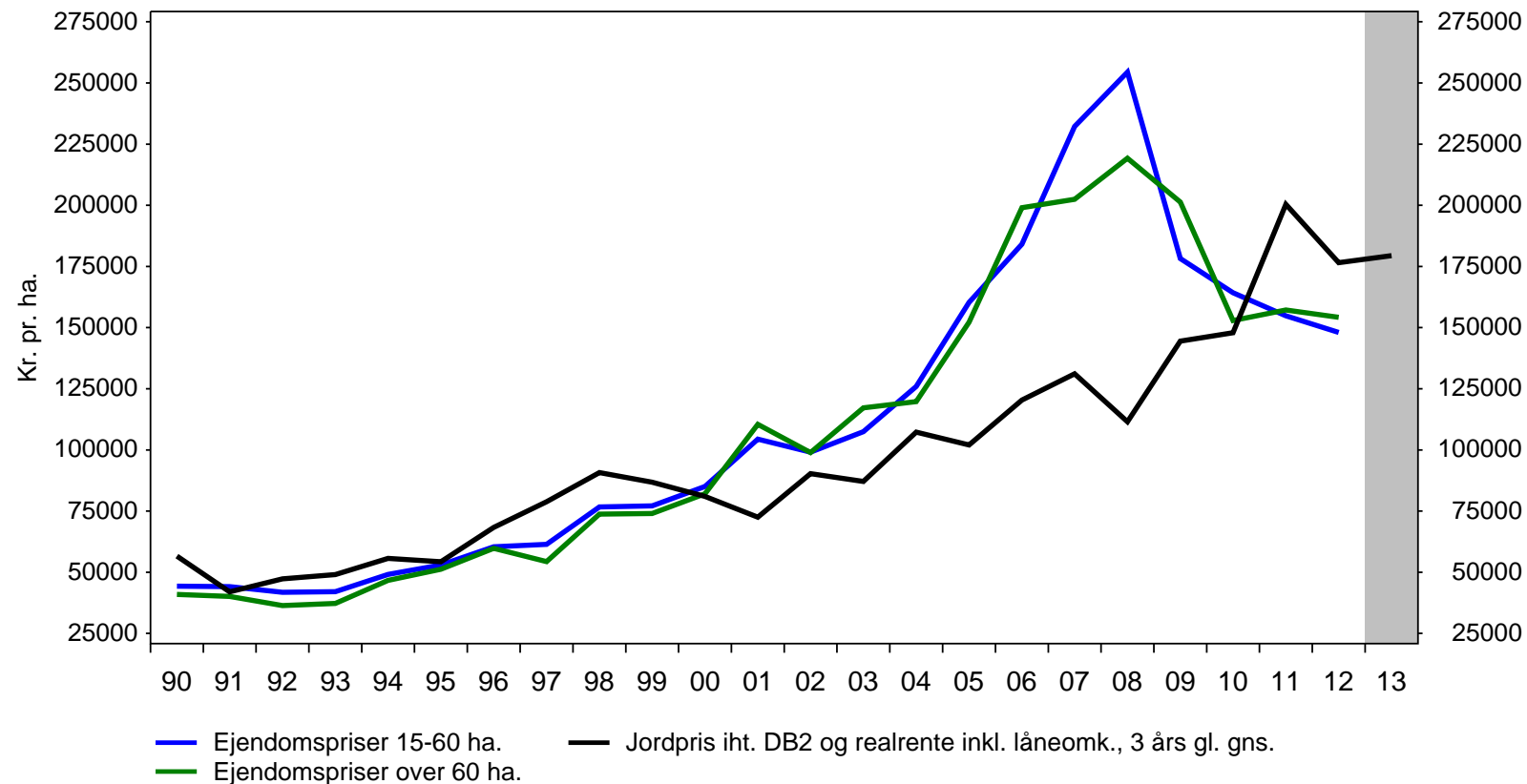

Prisen på landbrugsejendomme

- Bunden i ejendomspriserne er formentlig ved at være nået!
- Ejendomspriserne ligger nu under produktionsværdien

Ejendomspriser

Markedspriser og produktionsværdi

Udvalgte analyser/projekter 2013

- Analyse af kapacitetsomkostninger og størrelsesøkonomi
- Projekt "Ny normal"
 - Hvordan skal landbrugsvirksomheder agere i en tid med begrænset egenkapital og begrænset adgang til fremmedfinansiering?
 - Hvordan sikrer vi tilstrækkelig kapital til landbrugsvirksomhederne?
- Virksomhedsledelse
 - Ledelse
 - Risikostyring
 - Økonomistyring
 - Kriserådgivning, Rekonstruktion, "Et liv efter landmandslivet"
 - Advisory board/gårdråd/gårdbestyrelser
- Segmentering og differentieret - målrettet rådgivning
 - Grøn/Udviklingskraft
 - Gul/Sejtrækkere
 - Rød/Overlevelsestruede

Hvis du vil vide mere.....om landbrugets økonomi

www.landbrugsinfo.dk/okonomianalyser

LandbrugsInfo

Print

Søg

Byggeri Energi Fjerkræ Får Heste IT Jura Kvæg Ledelse Maskiner Miljø Planteavl Rådgivning Svin Tværfagligt Vejret Økologi **Økonomi**

Økonomi

Du er her: LandbrugsInfo > Økonomi > Økonomiske analyser

Økonomiske analyser

Analysér af drifts-, branche- og makroøkonomiske samt markedsmæssige forhold, der har afgørende indflydelse på landbrugsvirksomheders driftsresultater på kort og langt sigt. Se også historiske driftsresultater, aktuelle kommentarer og undersøgelser af landmændenes egne forventninger til de fremtidige konjunkturer.

Vurderingerne bygger dels på Videncentrets analyser og dels på analyser og vurderinger fra finansielle institutioner, forskningsinstitutioner, offentlige myndigheder samt interesseorganisationer, herunder Landbrug & Fødevarer.

Landbrugets driftsresultater
Aktuelle og historiske driftsresultater og priser.
[Læs mere..](#)

Pris- og driftsresultatprognoser
Prognoser for priser og driftsresultater.
[Læs mere..](#)

Renteprøgnose
Prognoser for renteutviklingen.
[Læs mere..](#)

Landmandsbarometer
Landmændenes syn på økonomien - nu og i fremtiden.
[Læs mere..](#)

"På Spidsen"-klummen
Klumme fra LandbrugsAvisen.
[Læs mere..](#)

Farmtal online
Let og hurtig præsentation af dataserier.
[Læs mere..](#)

Tilmeld dig nyhedsbreve
Faglige nyheder i din indbakke.
[Læs mere..](#)

Log på

[Log på](#)

Glemt kodeord?
[Få adgang til Landbrugsinfo](#)

Får du logget ind?

Log ind for flere artikler ↗

[Læs mere om abonnement](#)

Nye artikler

Uge 7 – Valutakrig er et varmt emne på G20 📅 13-02-13
Uge 6 – ECB forventer uændrede renter 📅 06-02-13

Relaterede sider

Benchmarking
Budget
Finansiering
Helhedsorienteret risikostyring
Investering
Produktionøkonomi

Eksterne links

Landbrug og Fødevarer
Landbrug og Fødevarer - Samfundsøkonomiske Analyser
Fødevareøkonomisk Institut
Fødevareministeriet
Danmarks Statistik
EU-Landbrugskommissionen
FAO/OECD
USDA
WASDE-rapporter

Artikler

Nu har bankerne chancen ... 📅
Klumme fra LandbrugsAvisen 18. januar 2013
21-01-13

Egenfinansiering 📅
Landbrugets egenfinansiering - udvikling, ønsker og muligheder.

Landbrugets konjunkturer

Hele landbruget:

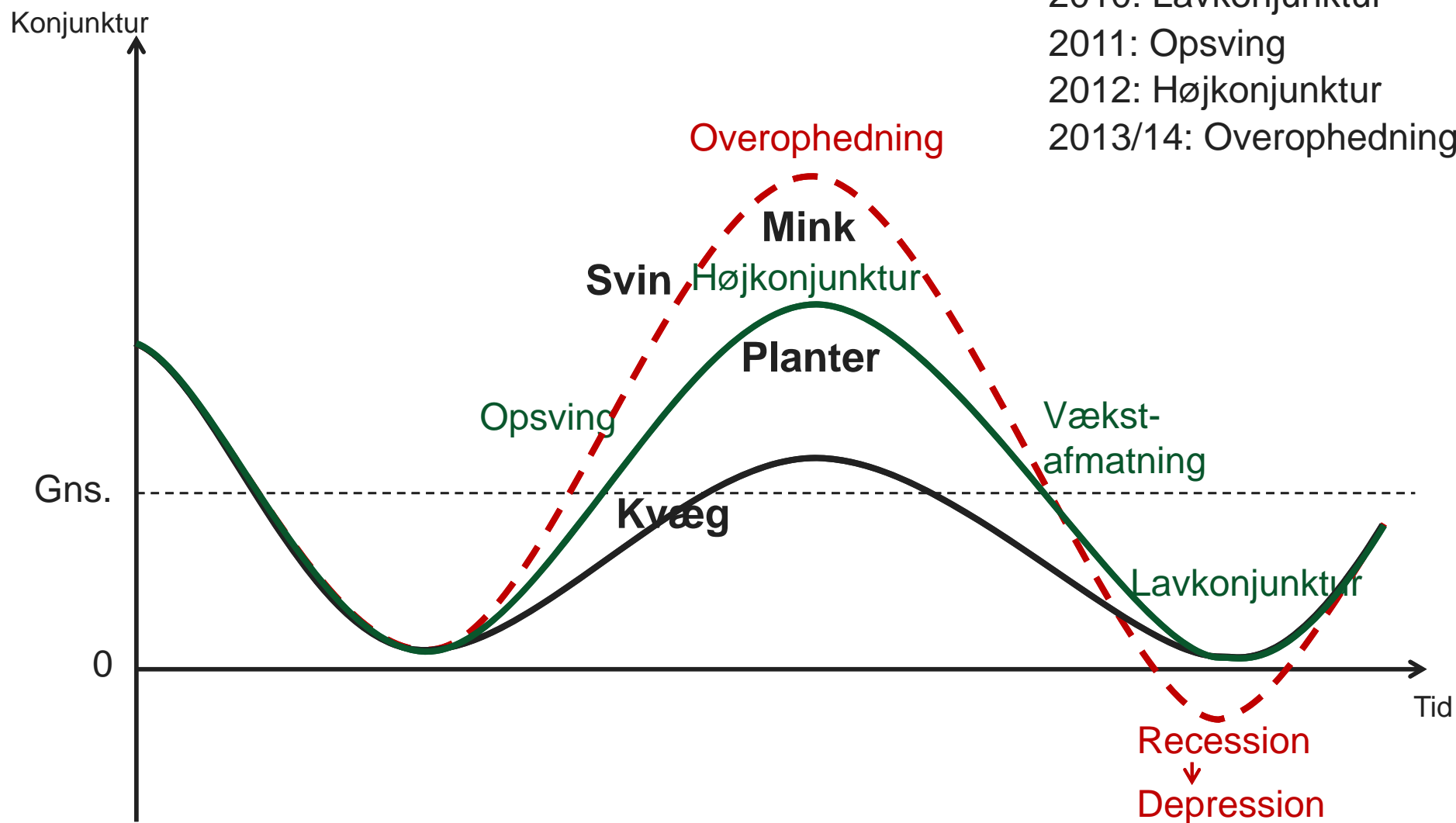
2008-2009: Depression

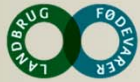
2010: Lavkonjunktur

2011: Opsving

2012: Højkonjunktur

2013/14: Overophedning?

Hvad påvirker økonomien i landbruget?

Kort sigt (1-3 år):

- **Europæisk gældskrise**
 - Konjunktur og renter
- **Energipriser**
 - Geopolitisk uro som "arabisk forår", Iran-atomkrise mv.
- **EU-reform**
 - EU-støtten til Danmark vil blive lavere
- **Politik**
 - Natur- og landbrugskommission, nye vandplaner, bioenergi
- **Adgang til kapital og finansiering**
 - Krav til finansiel sektor, kreditpolitik, bidrag og rentemarginaler mv.
 - Alternative kapital- og fin.former

Langt sigt (> 3 år):

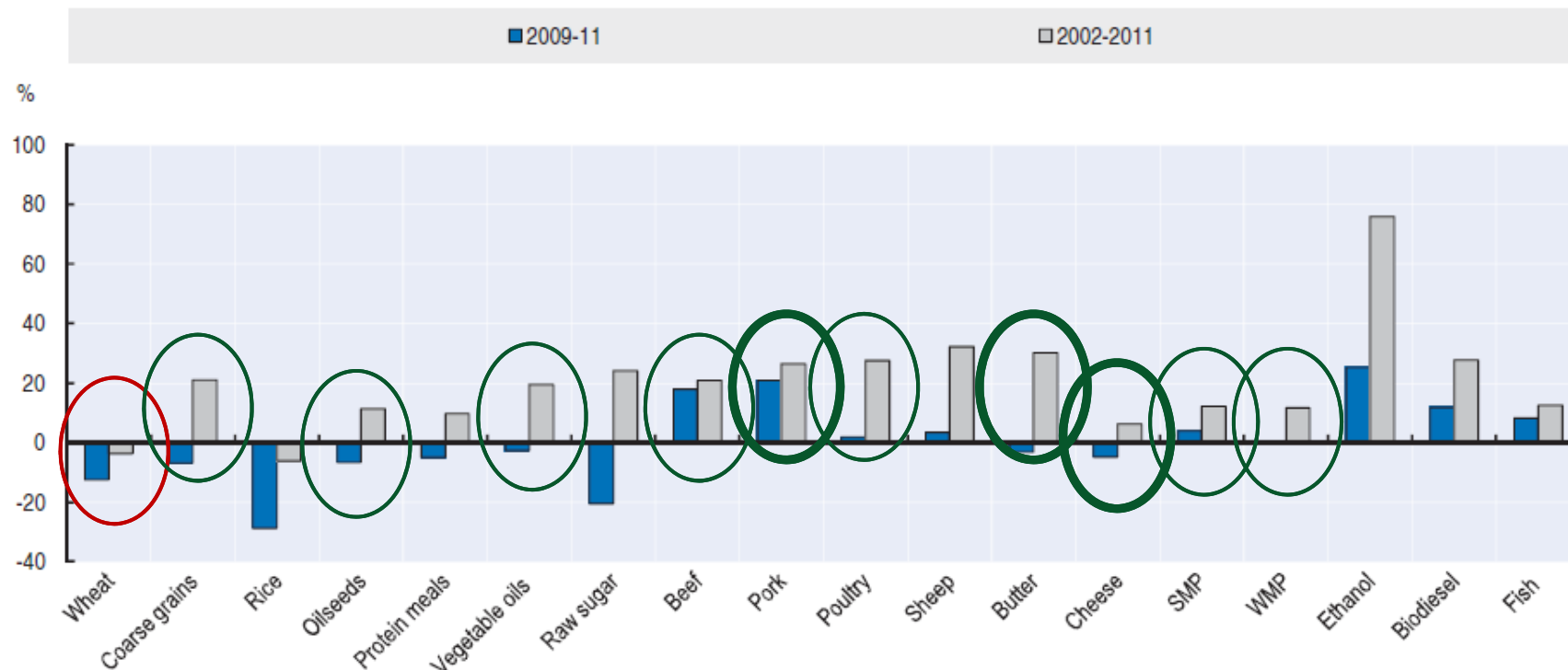
- **Stigende global efterspørgsel**
 - Demografi, indkomst og bioenergi
- **Kampen om jord**
 - Byudvikling, ekstremt vejr, ørkenen breder sig, saltophobning etc.
- **Europæisk gældskrise**
- **EU-reform**
- **Politik**
- **Adgang til kapital og finansiering**

Prisudsigterne de næste 10 år er positive

- Forsyningsbalancen bliver skarpere
- Det hæver priseniveauet og giver større volatilitet

Reale råvarepriser 2012-2021 (0 = gns. 2002-2011)

Per cent change of average real prices relative to different base periods

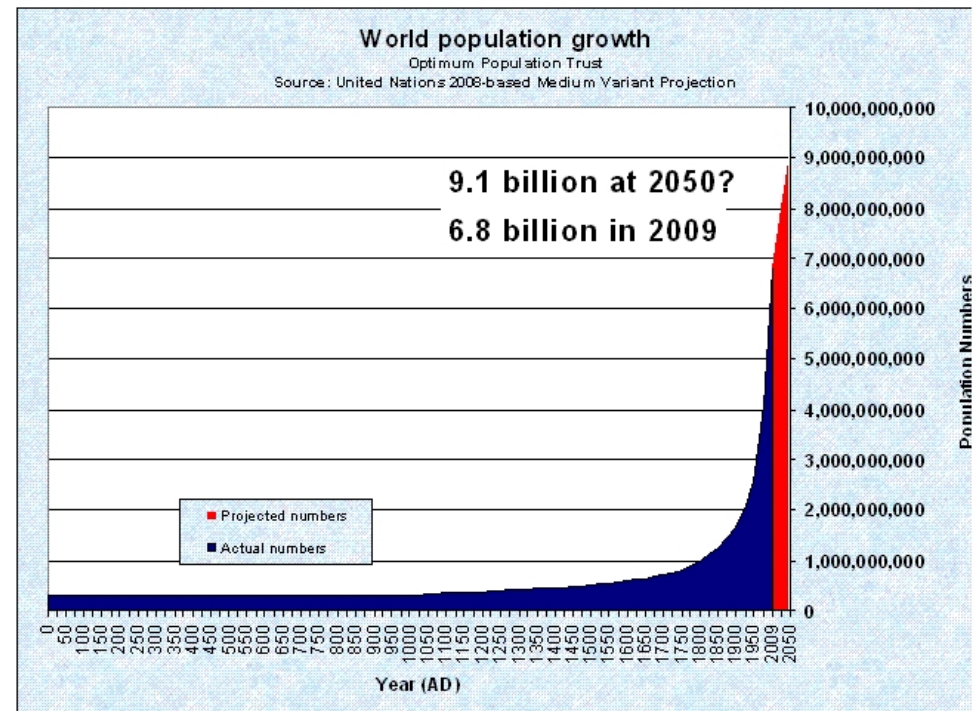

Source: OECD and FAO Secretariats.

Prisudsigterne de næste 40 år

Efterspørgsel:

- **Fordobling** af efterspørgslen frem til 2050:
 - **Befolkningstilvækst** fra 7 mia. (2011) til 9,1 mia. i 2050 – 55 mio. flere mennesker om året
 - **Øget velstand** fører til stigende fødevarerforbrug pr. indbygger
 - Øget anvendelse af **bioenergi**

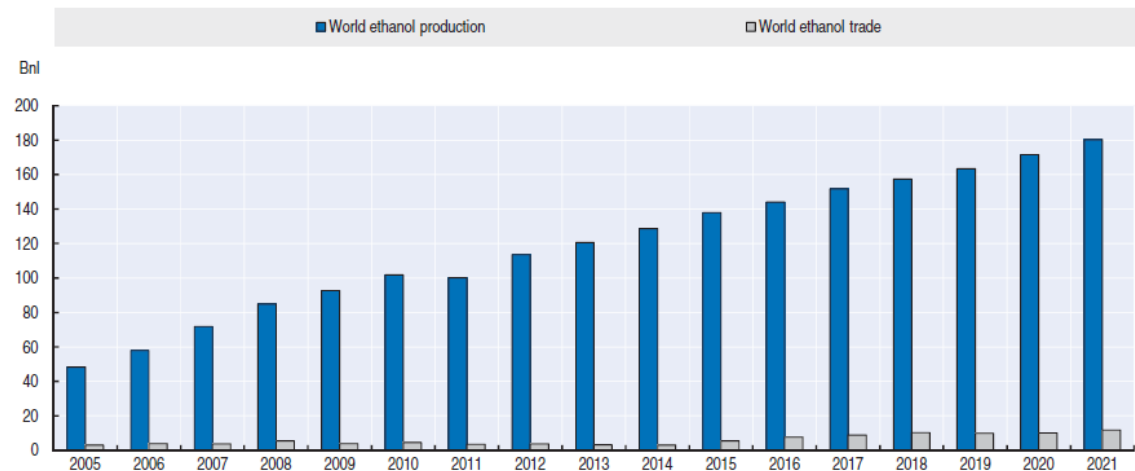
Kilde: FAO/OECD

Prisudsigterne de næste 40 år

- Kraftig stigning i produktion af bioethanol og biodiesel
- Konkurrence om planteprodukterne til energi og ernæring

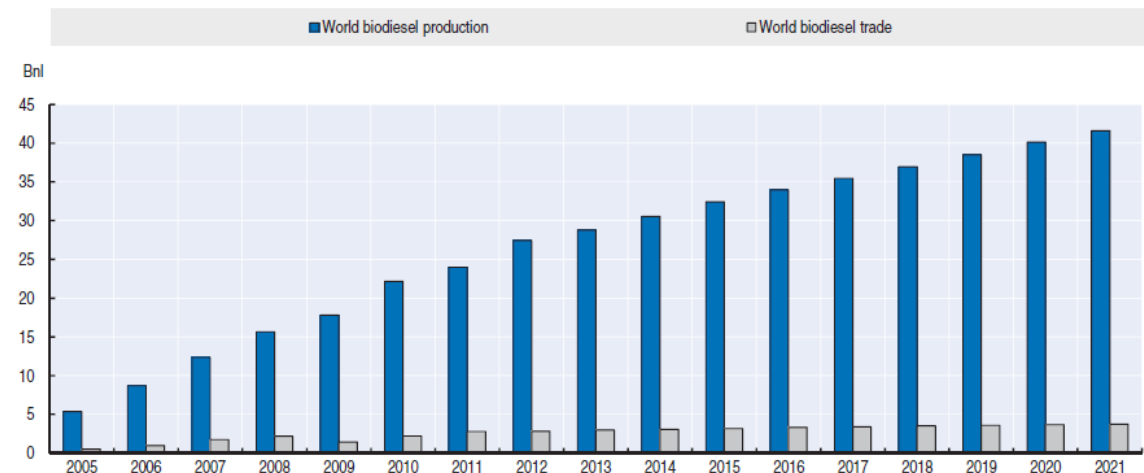
Hård kamp om arealerne...

Figure 3.2. Development of the world ethanol market

Source: OECD and FAO Secretariats.

Figure 3.3. Development of the world biodiesel market

Source: OECD and FAO Secretariats.

Prisudsigterne de næste 40 år

Udbud:

- Fødevarereproduktionen skal **fordobles** frem mod 2050
 - Det dyrkede areal kan højst vokse 5-10%
 - I Danmark falder det dyrkede areal med ca. 0,3% pr. år
 - Befolkningstilvækst på over 2 mia. mennesker kræver plads
 - Vandmangel er et stigende problem
 - Klimaforandringer giver ekstreme vejrforhold
- => Ekstremt store krav til produktivitet og høstudbytter

Prisudsigterne de næste 40 år

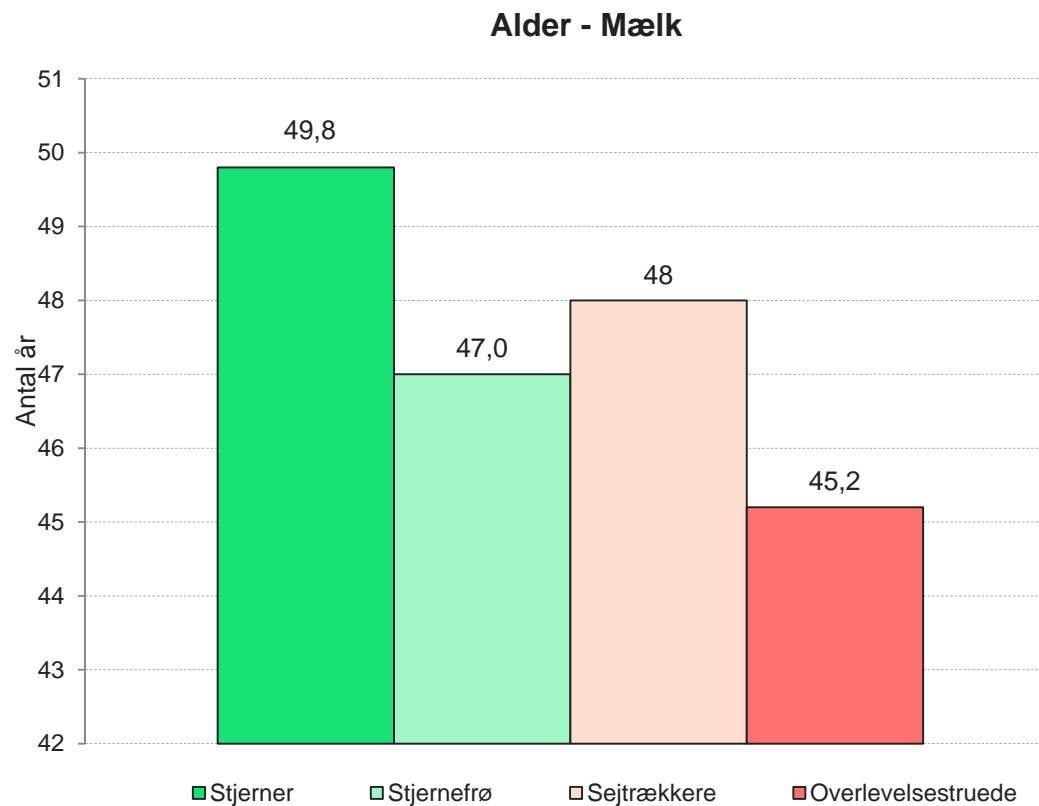
Danmark kan blive en af vinderne – hvis vi vil:

- Høj effektivitet og stærk konkurrenceevne
- Høj selvforsyningsgrad og stabil fødevareresituation
- Mindre befolkningstilvækst
- God adgang til vand
- Klimaforandringerne bliver overvejende gunstige for dansk landbrug

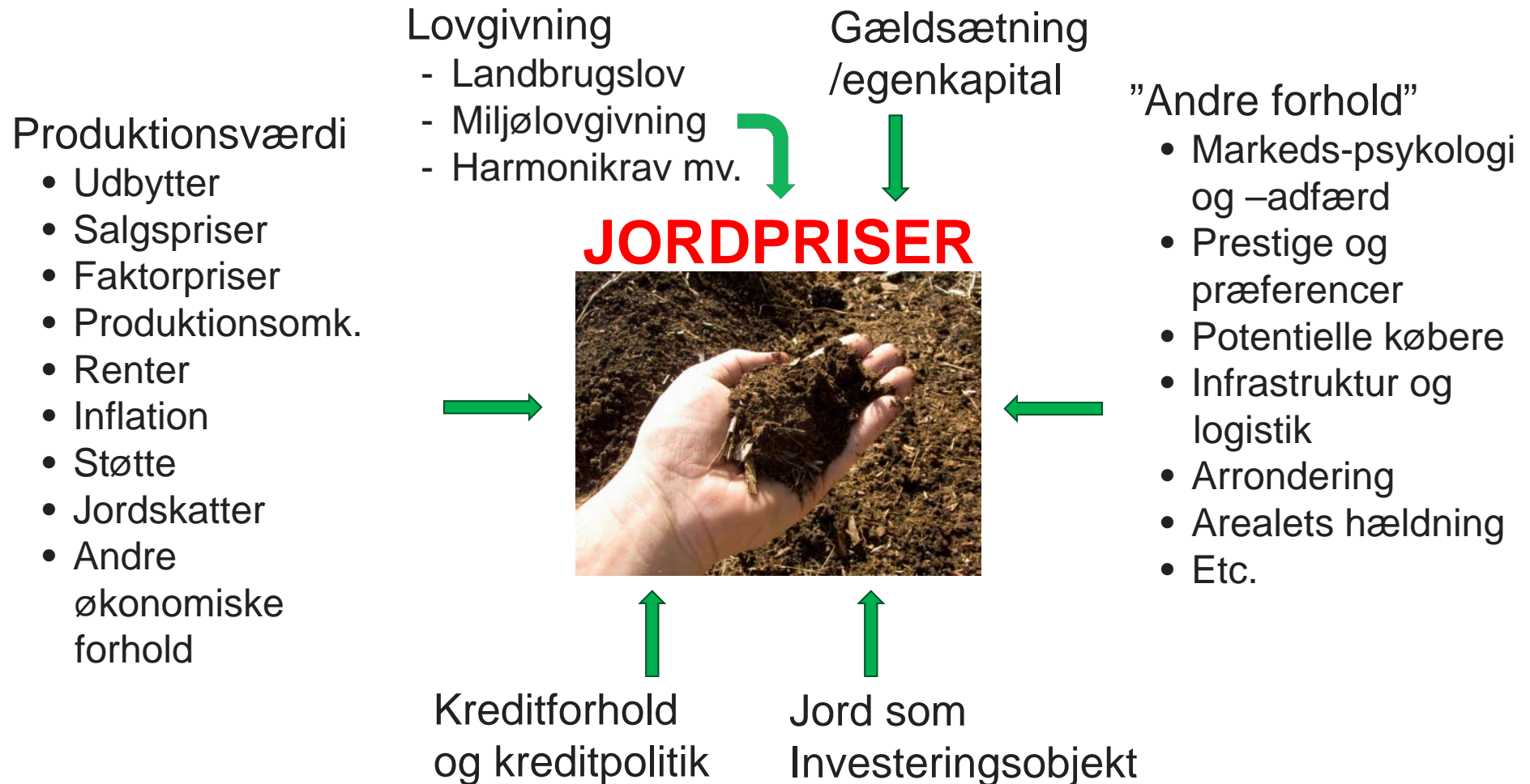

Sammenligning af alder - Mælk

- Signifikant forskel i alder mellem Stjerner og Overlevelsestruede
 - Etableringstidspunkt
 - Investerings erfaring

Prisen på landbrugsejendomme

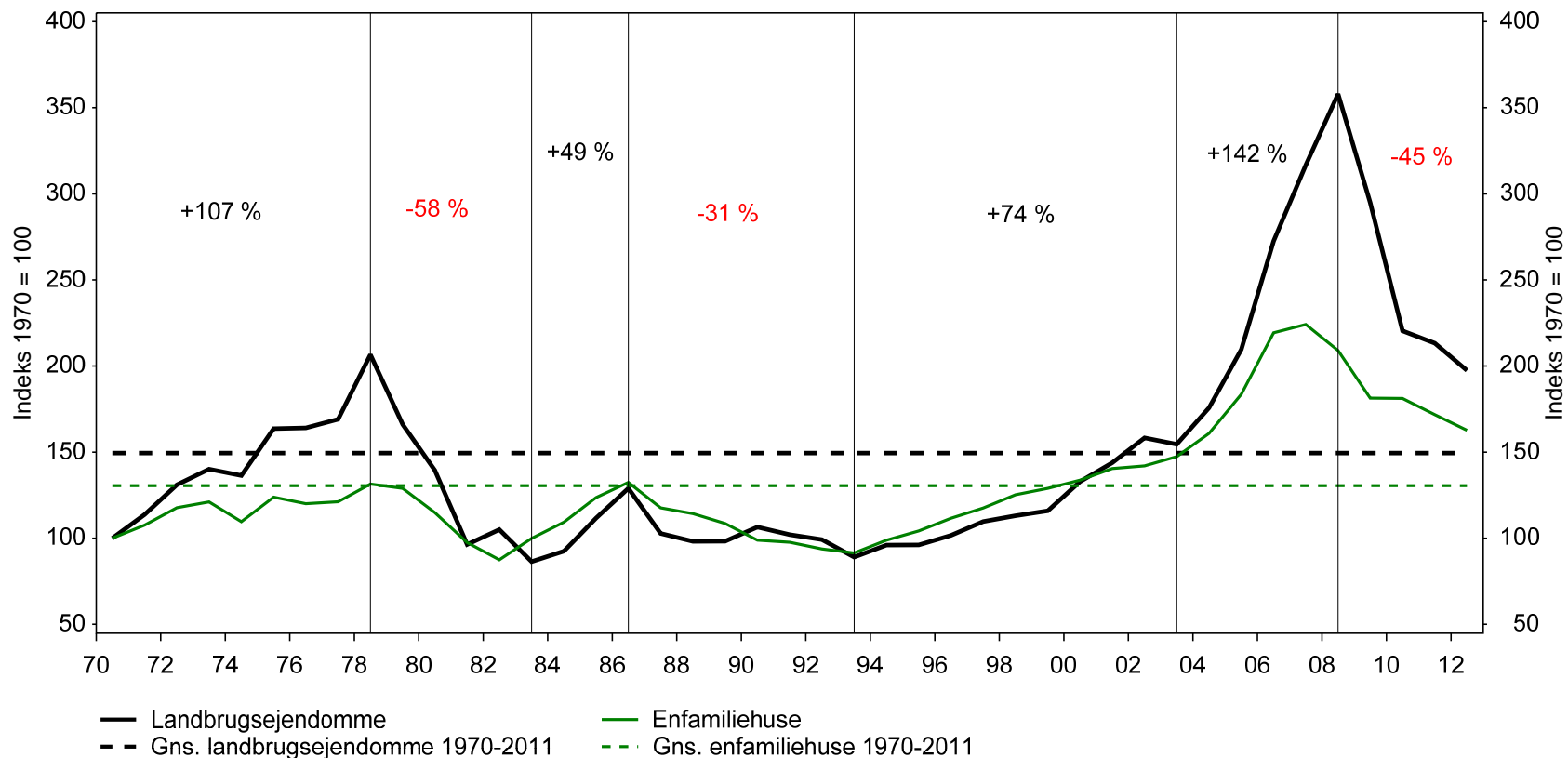

Prisen på landbrugsejendomme

- Realt prislejendomme på 45 procent fra 2008 til 2011 (boligmarkedet – 27 pct.)
- Gennemsnittet for ejendomspriserne i 1970-2011 ligger 24 procent under det nuværende niveau

Reale priser på landbrugsejendomme over 60 ha og enfamiliehuse

Deflateret med forbrugerpriser

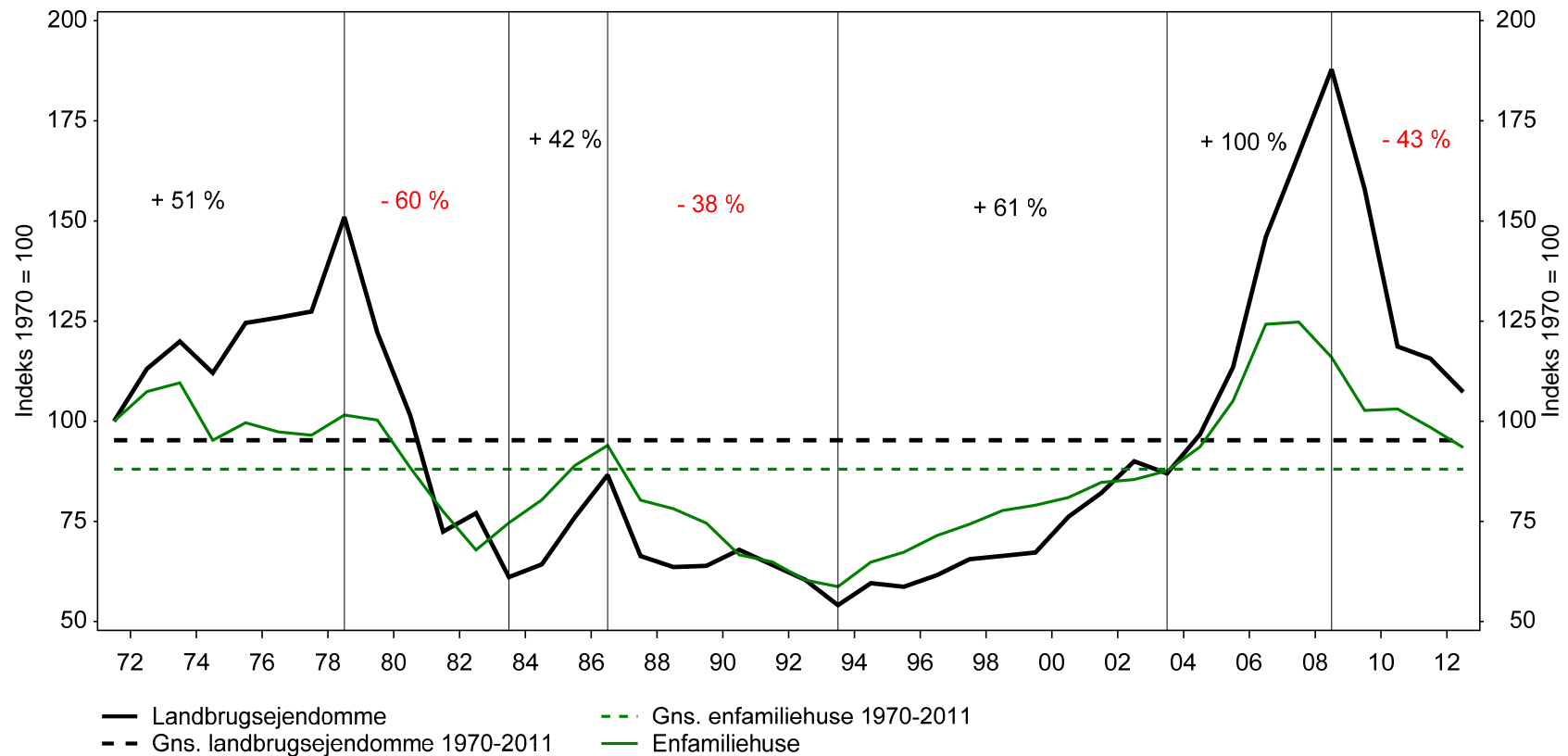

Prisen på landbrugsejendomme

- "Realt" prisfald på 43 procent fra 2008 til 2011 (boligmarkedet – 25 procent)
- Gennemsnittet for ejendomspriserne i 1970-2011 ligger 11 procent under det nuværende niveau

Reale priser på landbrugsejendomme over 60 ha og enfamiliehuse

Deflateret med lønudvikling

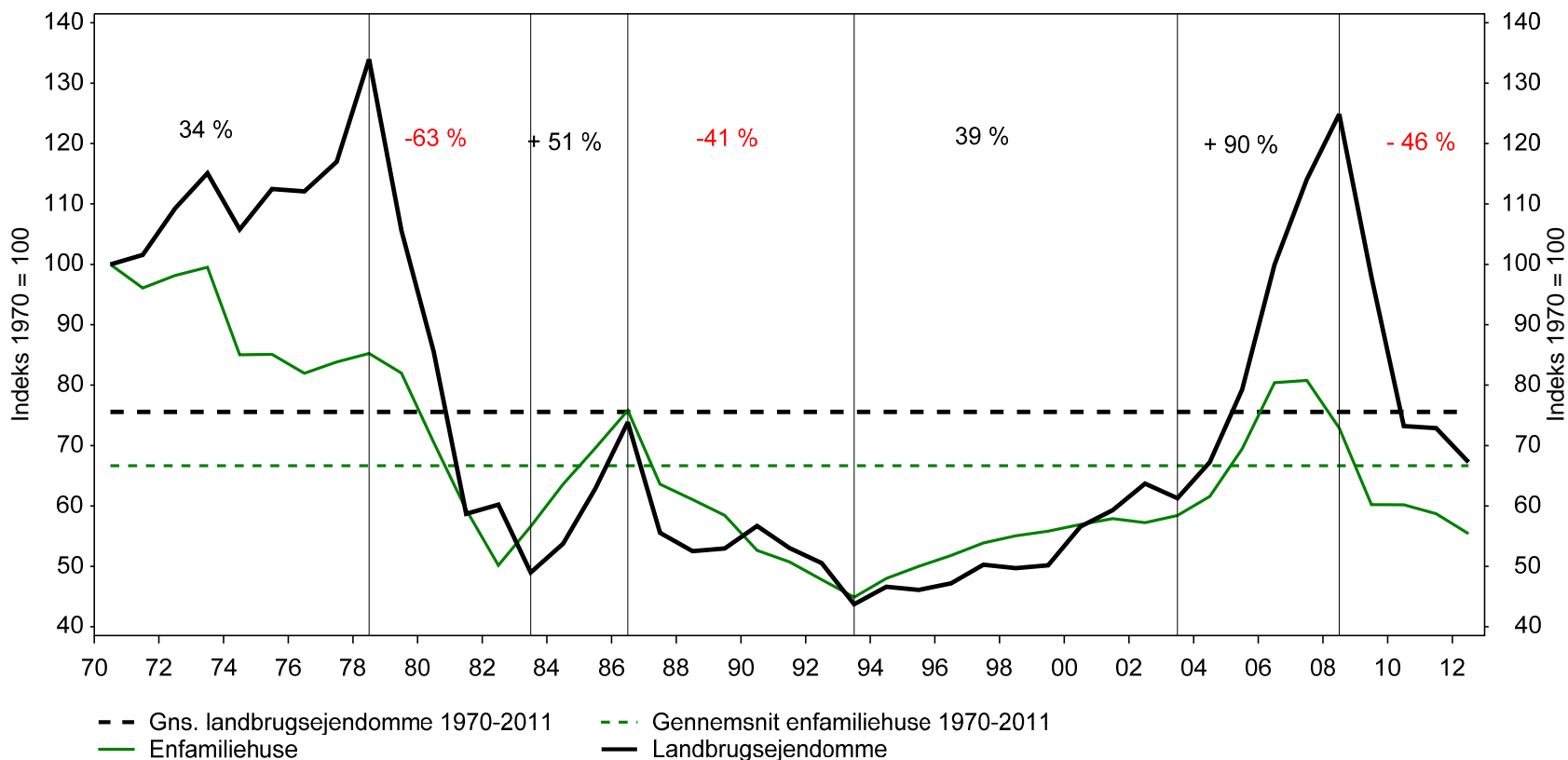

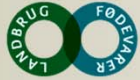
Prisen på landbrugsejendomme

- "Realt" prisfald på 46 procent fra 2008 til 2011 (boligmarkedet -31 procent)
- Gennemsnittet for ejendomspriserne i 1970-2011 ligger 12 procent **OVER** det nuværende niveau

Reale priser på landbrugsejendomme over 60 ha og enfamiliehuse

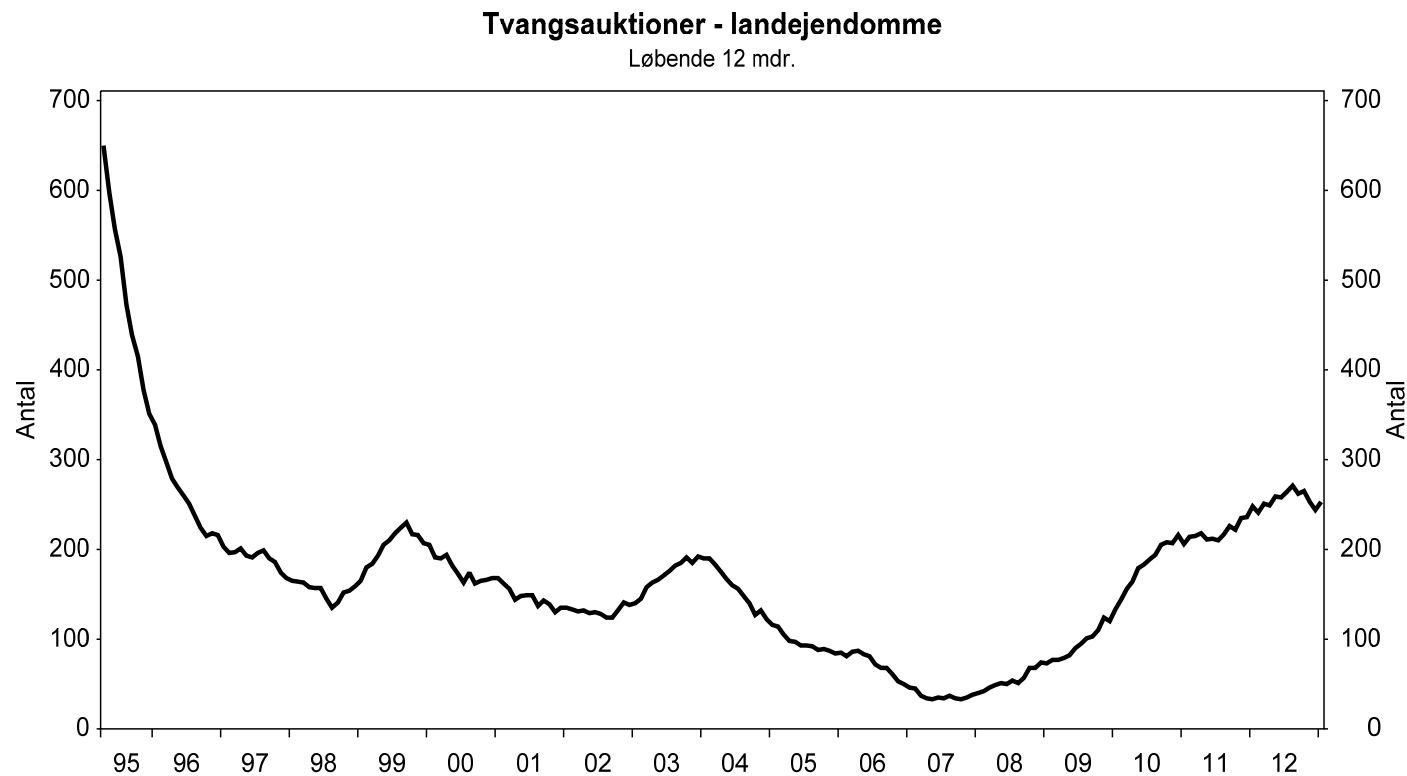
Deflateret med nominelt BNP

Tvangsauktioner på landbrugsejendomme

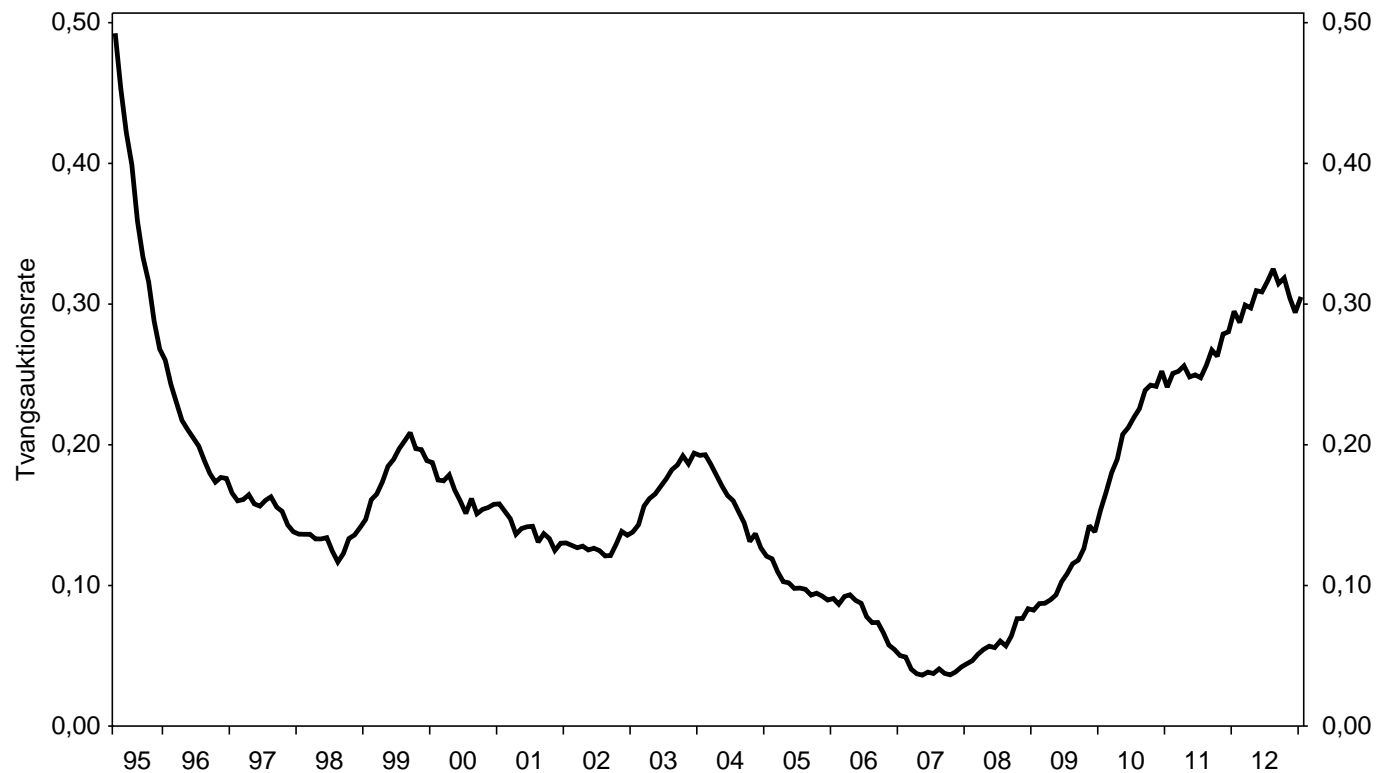
- Antallet af tvangsauktioner har fundet en midlertidig top
 - Bedre økonomi i landbruget og trængt finansiel sektor
- Dog fortsat ophobet ejerskiftebehov

Tvangsauktioner på landbrugsejendomme

- "Konkursraten" måler antallet af tvangsauktioner pr. år ift. antal ejendomme
- 0,3 procent af alle landbrugsejendomme kommer pt. på tvangsauktion pr. år

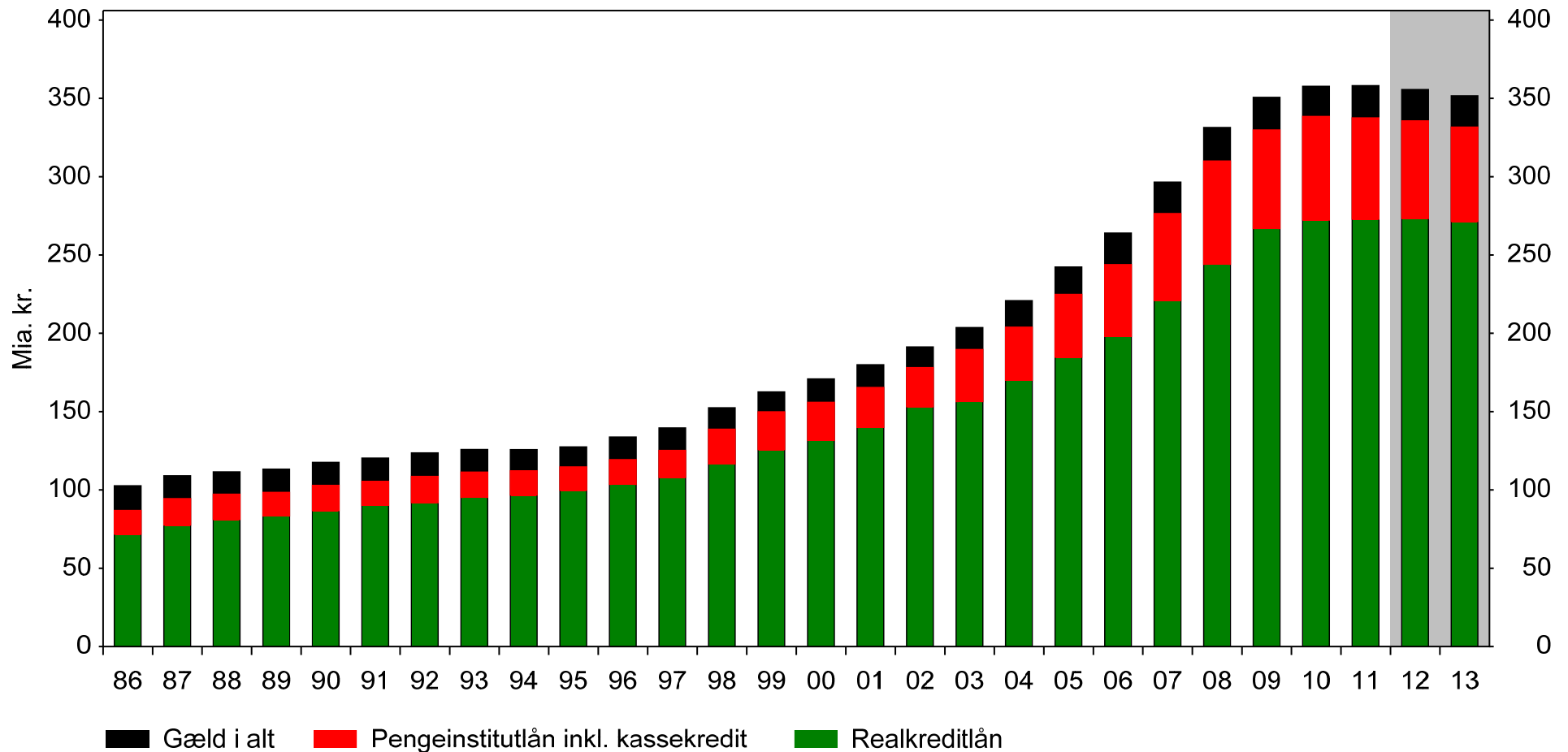
Tvangsauktioner i forhold til antal ejendomme

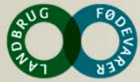

Gæld er en af landbrugets største udfordringer

Landbrugets gæld i alt

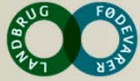

Hvor stor er landbrugets gæld?

- Landbrugsproduktionen skal reelt "kun" forrente en gæld på 215 mia. kr.
- Gældsserviceringssevne: Generelt er der brug for en større buffer
 - Højere renter eller fald i produktpriserne kan fjerne det gældsmæssige råderum

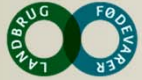
Mia. kr.	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
Landbrugsejendommens samlede gæld	-242	-263	-298	-331	-350	-357	-358	-355
Heltidsbrugs samlede gæld	-150	-171	-205	-227	-238	-235	-230	-227
Heltidsbrugs samlede gæld knyttet til ikke-landbrugsrelaterede aktiver	-18	-21	-23	-26	-17	-15	-15	-15
Heltidsbrugs gæld knyttet til landbrugsaktiviteter	-132	-150	-181	-202	-221	-220	-215	-212
Heltidsbrugs gæld pr. bedrift (mio. kr.)	-9,1	-10,5	-13,0	-15,5	-17,1	-17,7	-17,1	-17,2

Gælden har toppet

Ifølge DST faldt heltidslandbrugs gæld med 6,5-12 mia. kr. i 2011

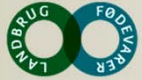
- Indtjeningen er forbedret
- Antallet af ejendomshandler er lavt
- Der omsættes relativt flere højt belånte ejendomme
- Investeringer på et lavt niveau
- Ejendomspriserne er faldet
- Finansielle institutioner tager tab

Anekdote

- Turisten ankommer til et hotel i en lille by, lægger en 1.000 kr. seddel i receptionen og går op for at se på værelset
- Hoteldirektøren tager straks de 1.000 kr. og betaler sin regning hos slagteren
- Slagteren betaler bondemanden for det kød, han har købt på klods
- Bonden betaler sin regning på benzintanken
- Bestyreren af tanken betaler en gammel gæld på 1.000 kr. til hotellet med 1.000 kr. sedlen
- Hoteldirektøren lægger sedlen på disken
- Turisten kommer tilbage til receptionen, bryder sig ikke om værelset og tager sine 1.000 kr. tilbage
- Hele byen er blevet gældfri

- Omtrent sådan løser landbruget sit gældsproblem!

Udvalgte rådgivningstiltag for mælkeproducenter

- Mange analyser og projekter har særlig fokus på mælkeproducenter (f.eks. kapacitetsomkostninger størrelsesøkonomi, "ny normal", segmentering, kriserådgivning etc.)
- VFL Kvæg bl.a. med:
 - Højfrekvent opfølgning:
 - Produktion (effektivitet, sundhed etc.)
 - Økonomi (likviditet, budget, nøgletal etc.)
 - Meget forskellig rådgivning i centrene
 - Ensartede standarder og overblik
 - Turnaround (certificerede "turnaround-agenter")
- Task force